

**Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Навчально-науковий інститут новітніх освітніх технологій
Кафедра міжнародної економіки**

КОХАНСЬКИЙ ПАВЛО ВІКТОРОВИЧ
ІМПОРТОЗАМІЩЕННЯ ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ
КРАЇН

спеціальність: 051 – Економіка

освітньо-професійна програма – Міжнародна економіка

Кваліфікаційна робота

Виконав студент
групи ЕМЕм - 21
Коханський Павло

Науковий керівник:
д.е.н., професор
Ліщинський Ігор

допущено до захисту

«__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

_____ **І.Я. Зварич**

ТЕРНОПІЛЬ – 2023

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. КОНЕПТУАЛІЗАЦІЯ ІМПОРТОЗАМІЩЕННЯ В ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ	6
1.1. Ретроспектива імпортозаміщення з погляду глобальної економічної політики.....	6
1.2. Теоретичні аспекти політики імпортозаміщення в глобальній економіці.....	10
1.3. Позиціонування імпортозаміщення як інструмента економічного зростання країн.....	16
Висновки до розділу 1	22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПРАКТИК ІМПОРТОЗАМІЩЕННЯ У ГЛОБАЛЬНОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ ПРОСТОРІ	24
2.1. Азіатська та Африканська континентальні моделі імпортозаміщення.....	24
2.2. Світові економічні санкції проти росії як фактор формування імпортозаміщення.....	30
2.3. Дуалізм поглядів Індії стосовно політики імпортозаміщення.....	38
Висновки до розділу 2.....	41
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ В ЗАМІЩЕННІ ІМПОРТУ	44
3.1. Напрямки поширення стратегії імпортозаміщення.	63
3.2. Стан імпортозаміщення ринку сталі в Україні у воєнних умовах.....	57
Висновки до розділу 3.....	65
	68
ВИСНОВКИ.....	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	73

ВСТУП

Актуальність дослідження. Геополітика швидко змінює ландшафт світової торгівлі. Політичне середовище всього кілька десятиліть тому здається далеким спогадом. У період реформ 1990-х і 2000-х років країни, що розвиваються, і країни з перехідною економікою відкрили свої ринки та прийняли глобалізацію. У цей період було створено Світову організацію торгівлі, яка встановила засновану на правилах систему недискримінаційної торгівлі. Він також відзначався відсутністю геополітичної напруженості, оскільки Китай зосереджувався на зростанні, а Росія боролася зі стабілізацією.

Зараз політики обговорюють майбутнє глобалізації. Вони стурбовані фрагментацією світової економіки та порушенням правил глобальної торгівлі. Торгові інтервенції зростають у формі промислової політики та субсидій, обмежень імпорту, заснованих на національній безпеці та екологічних інтересах, а також експортного контролю, щоб покарати геополітичних суперників і забезпечити внутрішні постачання.

Аналіз досліджень і публікацій. Процес імпортозаміщення досліджувало багато зарубіжних і вітчизняних учених. Так, І.В. Дунаєв досліджував імпортозаміщення в контексті вибору механізмів державної зовнішньоторговельної політики України, Н.М. Жилиєва описувала перспективи підвищення конкурентоспроможності економіки України: галузеві і регіональні пріоритети, Т.В. Кисіль – теоретичні засади використання стратегії імпортозаміщення на промислових підприємствах. Теоретичні, методологічні, методичні та практичні аспекти стратегічного планування підприємств досліджувалися в працях багатьох зарубіжних та вітчизняних учених, зокрема І. Ансоффа, В. О. Василенка, М. Мескона, О. О. Орлова, А. Томпсона, А. Чандлера, З. Є. Шершньової.

Дослідження стратегічних інноваційних процесів на рівні підприємств та їх основ економічного управління знайшли відображення у працях вітчизняних науковців О. І. Волкова, А. В. Гриньова, М. П. Денисенка, С. М. Ілляшенка, Н. В. Краснокутської, В. М. Хобти та інших.

Таким чином, **об'єктом** дослідження є проблема імпортозаміщення як фактор економічного зростання країн.

Предмет – вироблення перспективних напрямів поширення стратегії імпортозаміщення.

Метою дослідження є аналіз імпортозаміщення як фактора економічного зростання країн.

Для розкриття поставленої мети, автор ставить перед собою наступні завдання:

- виділити теоретичні аспекти політики імпортозаміщення в глобальній економіці;
- здійснити аналіз практик імпортозаміщення у глобальному економічному просторі;
- напрацювати напрямки поширення стратегії імпортозаміщення;
- проаналізувати стан імпортозаміщення ринку сталі в Україні у воєнних умовах;

Наукова новизна. Проаналізовано особливості імпортозаміщення як фактор економічного зростання країн.

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною основою дослідження виступають фундаментальні положення сучасної економічної теорії, наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених. При вирішенні поставлених завдань було використано загальнонаукові й спеціальні методи наукового дослідження: формальної і діалектичної логіки, комплексного, системного, структурно-функціонального аналізу, діалектичний, історичний і логічний методи, узагальнення, статистичні, економіко-математичні.

Інформаційною базою дослідження є матеріали вітчизняних і зарубіжних дослідників, які аналізують проблематику забруднення навколишнього середовища та глобальні моделі екорозвитку. Нормативно-правові акти Верховної Ради України, підзаконні нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, Президента України, Міністерства праці й соціальної політики, Національного Банку України, доповіді Уповноваженого Верховної

Ради з прав людини, матеріали Державного комітету статистики України. Серед інформаційних джерел дисертації також матеріали Міжнародної організації міграції (МОМ), Міжнародної організації праці (МОП), Світового Банку, Міжнародного Валютного Фонду (МВФ), Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), Ради Європи, Європейського Союзу (ЄС) та ін.

Практичне значення. Практичне значення результатів полягає в узагальненні теоретичних положень, авторському підході до аналізу проблем та перспектив розвитку дезінтеграції в глобальному економічному просторі.

Структура та обсяг роботи.

Магістерська робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 76 сторінок. У тексті розміщено 13 рисунків. Список використаних джерел налічує 45 найменувань.

РОЗДІЛ 1

КОНЕПТУАЛІЗАЦІЯ ІМПОРТОЗАМІДЕННЯ В ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ

1.1. Ретроспектива імпортозаміщення з погляду глобальної економічної політики.

Геополітика швидко змінює ландшафт світової торгівлі. Політичне середовище всього кілька десятиліть тому здається далеким спогадом. У період реформ 1990-х і 2000-х років країни, що розвиваються, і країни з перехідною економікою відкрили свої ринки та прийняли глобалізацію. У цей період було створено Світову організацію торгівлі, яка встановила засновану на правилах систему недискримінаційної торгівлі. Він також відзначався відсутністю геополітичної напруженості, оскільки Китай зосереджувався на зростанні, а Росія боролася зі стабілізацією.

Зараз політики обговорюють майбутнє глобалізації. Вони стурбовані фрагментацією світової економіки та порушенням правил глобальної торгівлі. Торгові інтервенції зростають у формі промислової політики та субсидій, обмежень імпорту, заснованих на національній безпеці та екологічних інтересах, а також експортного контролю, щоб покарати геополітичних суперників і забезпечити внутрішні постачання.

Що повинні робити економіки, що розвиваються, щоб орієнтуватися в цьому новому середовищі. Чи повинні вони прийняти подібну політику, звернувшись усередину, щоб захистити ключові сектори субсидіями та торговим контролем.

Дискусія про те, чи повинні економіки, що розвиваються, увійти в світову економіку чи повернутися з неї, триває багаторічно. У 1950-х роках багато спостерігачів песимістично дивилися на експортні перспективи країн з низьким рівнем доходу і боялися, що вони зіткнуться з погіршенням умов торгівлі. Глобальні економічні сили вважалися такими, що посилюють нерівність і штовхають економіки, що розвиваються, далі позаду. Вважалося, що політика

імпортотаміщення потрібна для того, щоб зробити їхню економіку більш самостійною та менш залежною від інших ринків.

Частково причиною звернення всередину було особливе тлумачення історії. Віра в те, що багатші країни досягли успіху, тому що вони захищали виробництво, додала респектабельності промисловій політиці. Це виявилось неправильним прочитанням історії. Незважаючи на високі тарифи, Сполучені Штати розвивалися як відкрита економіка — відкрита для імміграції, капіталу та технологій — з надзвичайно великим внутрішнім ринком, на якому панувала жорстка конкуренція. Крім того, Сполучені Штати з високими тарифами випередили Британію вільної торгівлі за рівнем доходу на душу населення наприкінці 19 століття за рахунок підвищення продуктивності праці в секторі послуг, а не за рахунок підвищення продуктивності у виробничому секторі. У Західній Європі зростання було пов'язане з переміщенням ресурсів із сільського господарства в промисловість і послуги. Торгова політика, спрямована на захист сільського господарства від низьких цін, ймовірно, уповільнила цей перехід у таких країнах, як Німеччина.

У той час як загальне імпортотаміщення втратило популярність десятиліття тому, дебати щодо промислової політики тривають досі. Досвід успішних країн Східної Азії надав цьому позитивного блиску, але навіть тут стандартна історія може ввести в оману. У 1960 році Південна Корея була обтяжена завищеною валютою, а експорт становив лише 1 відсоток ВВП. Здатність країни імпортувати майже повністю залежала від допомоги США. Після девальвації своєї валюти на початку та в середині 1960-х років корейський експорт став більш конкурентоспроможним і вибухнув, досягнувши 20 відсотків ВВП на початку 1970-х років. Основна політика передбачала встановлення реалістичного обмінного курсу, який дозволив експорту процвітати разом із дешевшими кредитами для всіх експортерів, а не для цільових галузей. Промислова політика по-справжньому не розпочалася до розвитку важкої та хімічної промисловості 1973–1979 років, який пізніше було припинено через

надмірні витрати та неефективність. Але швидке зростання Кореї було розв'язано ще до епохи промислової політики.

Дебати щодо промислової політики вже давно зайшли в глухий кут. Дехто вважає це необхідним для зростання продуктивності та структурних перетворень, тоді як інші бачать у ньому сприяння корупції та сприяння неефективності. Деякі вказують на дорогу спробу Аргентини сприяти складанню електроніки на Вогняній Землі, тоді як інші вказують на блискучі високотехнологічні заводи в Китаї та Кореї. Ефекти легко перебільшити. Кількісні моделі свідчать про те, що виграш від навіть оптимально розробленої промислової політики невеликий і навряд чи принесе зміни. [23]

Новим є те, що Сполучені Штати приєдналися до Китаю в явному прийнятті промислової політики. Китай був у грі принаймні з тих пір, як президент Сі Цзіньпін відновив державний контроль над економікою, відійшовши від орієнтованої назовні політики Ден Сяопіна та його наступників. Ініціатива «Зроблено в Китаї 2025», яка включає великі субсидії для цільових галузей, поступилася ідеєю «подвійного обігу», зосередженою на зменшенні зовнішньої залежності шляхом зміцнення внутрішнього постачання місцевими компаніями та прагненні до самозабезпечення ключовими технологіями. . Сполучені Штати почали захищати сталеливарну та алюмінієву промисловість, нібито з міркувань національної безпеки, під час адміністрації Трампа. Завдяки Закону про CHIPS і Закону про зниження інфляції США запровадили субсидії для виробництва напівпровідників у «решорі» та запровадили обмеження щодо національного вмісту електромобілів для забезпечення вітчизняного виробництва. А Європейський Союз завжди мав промислову політику, оголосивши у 2020 році промислову стратегію для посилення своєї «відкритої стратегічної автономії» під час переходу до зеленої та цифрової економіки.

Субсидії можуть виявитися дорогими, а переваги можуть виявитися недосяжними. Торговельні обмеження ризикують почати згубний внутрішній поворот до протекціонізму, який зменшить надходження від експорту та, таким чином, скоротить критичний імпорт, який вони купують.

Масштабні промислові субсидії здаються розкішшю, яку можуть дозволити собі багаті країни. Те, що США, Китай і ЄС можуть дозволити собі субсидії, не означає, що інші мають наслідувати їх. Як попередив Рікардо Хаусманн: «Копіювання рішень інших країн для проблем, яких у вас немає, або зосередження на модних питаннях, які насправді не важливі, є рецептом неефективності, якщо не катастрофи». Фіскально обмежені економіки, що розвиваються, не можуть дозволити собі щедрі субсидії для вітчизняних виробників, коли фіскальні баланси є хиткими, а виплати невизначеними. Дефіцитні державні кошти можна ефективніше витратити на покращення охорони здоров'я та освіти та допомогу бідним людям, а не спрямовувати на вітчизняну промисловість.

Промислові субсидії, імпортозаміщення. Китай показує, як промислові субсидії можуть бути неефективним способом витрачання обмежених ресурсів. У 2006 році Китай визначив суднобудування як «стратегічну галузь» і почав масове виробництво та інвестиційні субсидії, головним чином через дешеві кредити. Докази свідчать про те, що ця політика не принесла значних переваг, але була марнотратною (через надлишок потужностей) і спотворювала ринки (примушуючи більш ефективні країни пристосовуватися шляхом скорочення виробництва). Частка світового ринку Китаю зросла за рахунок недорогих виробників у Японії, Південній Кореї та Європі, але не створюючи значних прибутків для вітчизняних виробників. Субсидії розсіювалися шляхом входження та розширення менш ефективних виробників, що створювало надлишок потужностей і призводило до збільшення фрагментації галузі. Позики були політичними в тому сенсі, що державні підприємства, а не більш ефективні приватні виробники отримували основну частину підтримки. Суднобудівна галузь не спричинила значних переливів на решту економіки, і не було жодних доказів загальногалузевого навчання на практиці.

Подібним чином перехід до торговельних обмежень ризикує пожертвувати деякими перевагами, які економіки, що розвиваються, отримали від участі на світових ринках. Багато країн досягли економічного прогресу за останні

десятиліття, залучаючись до глобальної економіки, а не закриваючи ринки в надії стимулювати місцеві інновації. Китай збагатився не завдяки промисловій політиці, а завдяки підвищенню продуктивності в сільському господарстві, дозволу іноземним інвестиціям у виробництво та вивільненню приватного сектора. Реформи в Індії 1991 року, спрямовані на ліквідацію «ліцензійного раджу» бюрократії, яка душила приватне підприємництво та відкриту економіку, продовжують сприяти зростанню, хоча потрібні додаткові реформи. Бангладеш також отримав таку вигоду від відкриття для іноземних інвестицій, які приносять капітал і технології, настільки, що тепер країна має вищий дохід на душу населення, ніж Індія. Інші країни також, від Ефіопії до В'єтнаму, досягли більшого завдяки економічним залученням, ніж економічній ізоляції, тому що вони отримують вигоду від технологій та інвестицій з решти світу.

Хоча стало модним зневажати неоліберальну економічну політику Вашингтонського консенсусу, відкритість того періоду реформ свідчила про конвергенцію, а не розбіжність, яка була історичною нормою, між багатими та бідними країнами по всьому світу. Починаючи приблизно з 1990 року, економіка країн, що розвиваються, почала зростати швидше та наздоганяти вищий рівень доходу, який мають розвинені економіки.

Останні дебати про те, чи померла глобалізація, безплідні. Глобалізація не вмерла, але змінюється. Країнам, що розвиваються, було б неправильно відвернутися від глобальної економіки та відмовитися від ідеї підтримки експорту та придбання технологій за межами своїх кордонів.

1.2. Теоретичні аспекти політики імпортозаміщення в глобальній економіці.

Імпортозамінна індустріалізація (ISI), стратегія розвитку, зосереджена на стимулюванні внутрішнього виробництва раніше імпортованих товарів для сприяння індустріалізації.[21]

Індустріалізація із заміщення імпорту (ISI) проводилася в основному з 1930-х до 1960-х років у Латинській Америці, зокрема в Бразилії, Аргентині та Мексиці, а також у деяких частинах Азії та Африки.

Теоретично очікується, що ISI включатиме три основні етапи:

(1) внутрішнє виробництво раніше імпортованих простих споживчих товарів недовготривалого користування,

(2) розширення внутрішнього виробництва на більш широкий спектр споживчих товарів тривалого користування та більш складних промислових виробів, і

(3) експорт промислових товарів і продовження промислової диверсифікації.

Теоретична основа для навмисного, підтримуваного урядом ISI виникла з критики міжнародного поділу праці, за якого менш розвинені країни переважно експортували первинну продукцію та імпортували готові промислові товари з Європи та Сполучених Штатів. У 1950-х роках такі критики, як аргентинський економіст Рауль Пребіш, стверджували, що такий поділ праці забезпечить подальшу бідність виробників первинної продукції. Пребіш та інші стверджували, що країни, що розвиваються, повинні сприяти індустріалізації шляхом заохочення внутрішнього виробництва. Політика просування передбачала як захист «молодих галузей» для імпорту, так і стимули для заохочення імпорту капіталу та технологій. Тарифи часто використовувалися на додаток до валютного контролю, маніпулювання обмінним курсом та імпортних ліцензій на певні продукти, необхідні для виробництва.

Ключем до впровадження політики було узгодження, яке виникло між трьома акторами в цих суспільствах:

1. урядом, включаючи державні компанії;
2. вітчизняні приватні підприємства;
3. транснаціональні корпорації (ТНК).

Цей «потрійний альянс» передбачав державні інвестиції в проміжні та капітальні товари для підтримки промислового розширення, внутрішнього

виробництва замінників імпорту та виробництва ТНК високотехнологічних товарів, необхідних для виробництва, які ще не могли вироблятися всередині країни. Хоча прихильники ISI передбачали, що це вирівнювання триватиме лише до тих пір, поки доступ до капіталу не покращиться і виробництво не перекинеться в додаткові галузі, взаємодія між цими акторами часто взаємно посилювала один одного.

До 1960-х років було виявлено, що стратегії ISI мають значні недоліки. Хоча результати відрізнялися від країни до країни, загальні тенденції включали виробництво, яке часто не поширювалося на інші галузі, окрім споживчих товарів, повільне зростання зайнятості, занепад сільськогосподарського сектора та мінімальне зростання продуктивності. Також виникла соціальна боротьба, яка розглядалася частково як результат збільшення внутрішньої міграції та збільшення нерівності. Хоча великі країни, такі як Бразилія та Мексика, досягли принаймні короткострокового зростання завдяки політиці ISI, менші країни, включаючи Еквадор та Гондурас, були менш успішними.

Критики в Латинській Америці, зокрема в *Comisión Económica para América Latina* (Економічна комісія для Латинської Америки) та Університет Чилі в Сантьяго, засудили залежність ISI від ТНК і його неспроможність сприяти егалітарному розвитку. Ці вчені та інші в Мексиці часто наполягали на соціалістичних моделях без участі ТНК.

Натомість прихильники вільної торгівлі засуджували захисні заходи ISI, стверджуючи, що вони створюють спотворення у привласненні капіталу та заважають країнам, що розвиваються, використовувати свою порівняльну перевагу в міжнародній торгівлі. Нові, захищені галузі промисловості та державне планування вважалися неефективними порівняно з тими, які заохочувалися через ринкові стратегії розвитку. Ця критика, частково підтверджена ранніми спостереженнями за зростанням експорту в Східній Азії, змусила економічні агентства та агентства з розвитку зробити сильний акцент на сприянні експорту, починаючи з 1960-х років.

Третя точка зору підкреслює актуальність національних соціальних і політичних історій для успіху або відсутності успіху стратегій ISI. Здатність уряду вивчати та адаптувати виробничі стратегії до місцевих умов значною мірою залежала від характеру місцевих інституцій та соціальної організації. Крім того, хоча виробники споживчих товарів, можливо, спочатку були успішними, у них було мало стимулів підтримувати промислове розширення, оскільки це вимагало захисту тих галузей, на які вони покладалися у своїх виробничих інструментах, таким чином потенційно обмежуючи їх постачання високоякісної продукції. Крім того, доступні можливості для розширення внутрішнього виробництва на нові галузі були обмежені відсутністю підтримки вітчизняного технологічного розвитку з боку ТНК, що доповнювалося низьким рівнем технічної підготовки місцевого населення. У кожній країні можливість розширення промислового виробництва часто залежала від варіацій цих соціальних і політичних обмежень.

Обмеження торгівлі може мати ефект снігової кулі. З'являється все більше доказів того, що імпортозаміщення стримує економічне зростання в довгостроковій перспективі та стримує прогрес. Імпортозаміщення - це економічна політика, яка виступає за заміну імпорту місцевою продукцією.

Майже ідеальний приклад можна побачити в Індії, де утримували економічне зростання в Індії на низькому рівні, поки економіка не була поступово відкрита з 1991 року тодішнім міністром фінансів Манмоханом Сінгхом. Сьогодні Індія є найбільш швидкозростаючою великою економікою у світі, її зростання, як очікується, становитиме понад 6% у 2023 році.

Короткострокові ефекти імпортозаміщення. Імпортозаміщення зазвичай здійснюється за допомогою квот, обмежень і тарифів. Але в глобалізованому світі, де торгівля інтегрована, використання обмеження імпорту навіть як короткострокового засобу допомоги у валютній кризі може призвести до найгіршого ефекту «сніжного кома».

Обмеження на імпорт дають урядовцям повноваження вирішувати, які продукти можна імпортувати та ким. Це може призвести до корупції, як це було

свідком в Індії за часів Ліцензійного Раджу. Але навіть якби не було корупції, це все одно призвело б до економічних збитків.

Обмеження вдарили по експортному ланцюжку країни. Значна частина імпорту призначена для місцевих і експортних галузей, і неможливість імпортувати сировину та проміжні товари сповільнить експортну галузь. Це має мультиплікаційний ефект по всій економіці, включаючи скорочення економічного виробництва та більший бюджетний дефіцит. Крім того, уповільнення експортних галузей призводить до ще більшого торговельного дефіциту, що призводить до більшої втрати валютних резервів.

Уповільнення економічного зростання через початкові обмеження імпорту означає, що податкові надходження, які є еластичними залежно від економічного зростання, почнуть знижуватися, тоді як фіскальні витрати залишаться незмінними через регулярні видатки. Це призводить до збільшення бюджетного дефіциту. У міру того, як економічне виробництво зменшується, пропозиція зменшується, а більший бюджетний дефіцит призводить до зростання інфляції. Інфляція призводить до подорожчання зовнішнього боргу та зростання вартості життя. З вищими цінами може знадобитися підвищення зарплат працівників державного сектору, що призведе до великих бюджетних витрат.

Якщо уряд не девальвує валюту – як це було в Шрі-Ланці на початку 2022 року – це призведе до великого обмінного курсу на чорному ринку та надходження грошових переказів через інші неофіційні канали, в результаті чого уряд втратить ще більше іноземних резервів.

Зазвичай це призводить до замкнутого кола, яке неможливо підтримувати, і обмінний курс зрештою швидко падає. Поки все це відбувається, зовнішні та внутрішні інвестиції висихають, буде відтік капіталу. Це знову призводить до більшого дефіциту бюджету та поточного рахунку. Але довгостроковий вплив обмежень на імпорт ще більший.

Довгостроковий вплив на економічне зростання. Багато країн, що розвиваються, запровадили імпортозаміщення у 20 столітті, особливо в

Латинській Америці. Обґрунтування полягало в тому, що якщо країни, що розвиваються, продовжуватимуть імпортувати промислові товари з розвинених країн, країни, що розвиваються, назавжди будуть у не вигідному становищі та не зможуть розвивати власну промисловість. Але політика імпортозаміщення може зашкодити економіці в довгостроковій перспективі багатьма способами.

По-перше, імпортозаміщення може призвести до зростання цін і зниження якості товарів. У 1970-х роках були введені обмеження на імпорт японських автомобілів, що потрапляють на американський ринок, що призвело до зростання цін на автомобілі в США та занепаду американської автомобільної промисловості. Більш високі ціни також можуть бути пов'язані з тим, що місцеві компанії мають більшу роль у визначенні цін за відсутності іноземної конкуренції. У менших країнах економічно не вигідно виробляти багато продуктів всередині країни, оскільки галузі, що обслуговують лише внутрішній ринок, не матимуть ефекту масштабу, щоб виробляти за нижчою ціною з гарною якістю. Це призводить до неефективності та зниження економічного результату. Промисловості, які не мають ефекту масштабу, але захищені для обслуговування меншого внутрішнього ринку, будуть важко експортувати. Відсутність експорту призводить до уповільнення економічного зростання.

По-друге, імпортозаміщення призводить до захисту вітчизняної промисловості від іноземної конкуренції. Це відлякує компанії від інновацій, оскільки їм зручно обслуговувати місцевий ринок. Відсутність стимулу інвестувати в нові технології та пробувати різні бізнес-моделі має довгостроковий негативний вплив на економічне зростання.

По-третє, імпортозаміщення може призвести до торгових воєн. Коли одна країна обмежує імпорт, щоб допомогти своїй національній промисловості, інша країна може у відповідь зменшити імпорт, що може призвести до торгової війни. Після Першої світової війни США прискорили торговельну війну, запровадивши високі мита на імпорт, що також призвело до різкого зниження економічного зростання США.

Імпортозаміщення може мати руйнівні наслідки в короткостроковій, середньостроковій та довгостроковій перспективі для фіскальної політики та економічного зростання. Це також призводить до того, що місцеві компанії стають більш конкурентоспроможними та інноваційними, що призводить до процвітання експортної галузі. Це може призвести до збільшення бюджетних надходжень для урядів і більшого економічного зростання.

1.3. Позиціонування імпортозаміщення як інструмента економічного зростання країн.

Імпортозаміщення може бути потужним інструментом, що веде до економічного зростання країни та її стабільного становища на міжнародному рівні. Стратегія імпортозаміщення розрахована на довгострокову перспективу і має забезпечити досягнення цілей потужності та структури вітчизняного виробництва при зниженні споживання імпортних товарів. [1] Основним напрямком стратегії імпортозаміщення є скорочення існуючого імпорту, щоб забезпечити підтримку вітчизняних виробників і організувати цей процес таким чином, щоб зберегти високі показники внутрішнього виробництва. Зазначену стратегію слід реалізовувати точно та раціонально, тоді як її необґрунтоване застосування може створити дефіцит або дефіцит товарів першої необхідності, які іноді неможливо виробити всередині країни через географічні чи технологічні причини, або навіть сприяти контрзаходам з боку інших країн, що може призвести до нульового прибутку від міжнародної торгівлі та, як наслідок, до низького або негативного торговельного балансу. Отже, це означає, що необхідний обсяг імпорту є значним для економіки, але він не повинен заважати вітчизняним виробникам збільшувати обсяги виробництва, і вся стратегія має бути спрямована на мотивацію вітчизняних виробників до цього. Цілі стратегії імпортозаміщення. Загалом, коли країна реалізує стратегію імпортозаміщення, це передбачає економічні та соціальні цілі. Поставлені цілі сприяють економічному зростанню та стабільності, підвищують стійкість населення та рівень добробуту.

Опишемо докладніше поставлені цілі.

1) Економічні цілі

- Підвищення ефективності виробництва
- Обмеження залежності від імпорту
- Збільшення швидкості зростання ВВП
- Збільшення обсягів податків та забезпечення їх стабільності

2) Соціальні цілі

- Зростання рівня внутрішньої зайнятості
- Насичення внутрішнього ринку споживання
- Забезпечення збалансоване соціально-економічне зростання [2]

Інструменти підвищення ефективності імпортозаміщення. Для підтримки вітчизняних виробників уряди можуть використовувати різні інструменти та методи, які можуть привести до розумної реалізації стратегії імпортозаміщення. Серед них можна виділити наступні інструменти:

1) Митні тарифи, які мають розумно застосовуватися для створення необхідного ефекту.

Вони залежать від поточної економічної ситуації в країні. Наприклад, США мають сезонні тарифи та квоти, також вони підвищують тарифи в періоди економічного спаду та знижують, коли економіка починає рости. Європейське співтовариство не має внутрішніх імпортних чи експортних тарифів, хоча запровадило уніфіковані для зовнішніх країн – нижчі для членів СОТ і вищі для всіх інших країн. Даний принцип стимулює країни до вступу до СОТ.

2) Податкове стимулювання має поширений позитивний закордонний досвід. Цей інструмент можна використовувати в тих сферах, де підприємства широко використовують інновації, тоді як деякі інноваційні підприємства є дуже ризикованими для інвестицій, оскільки досить часто такі підприємства призводять до нульового прибутку. Наприклад, у Швеції 10% витрат фірми на дослідження звільняються від оподаткування, а також встановлена ставка до 20% на суму зростання витрат на дослідження в поточному році порівняно з минулим роком. У Франції та Німеччині поточні витрати на дослідження та розробки

можуть бути навіть списані. На думку ряду дослідників і компаній, найперспективнішою формою податкового стимулювання може бути зниження ставки податку на матеріальні вигоди від продажу акцій (утворення або збільшення капіталу за рахунок випуску акцій). Досвід США демонструє важливість цього інструменту для стимулювання венчурного капіталу та малих венчурних дослідницьких компаній.

3) Державні закупівлі також можуть стимулювати зростання імпортозаміщення. Розробляючи закупівельну політику, необхідно мати на увазі, що однією з найважливіших форм економічного прогресу є конкуренція між виробниками (вітчизняними та іноземними). Це призводить до постійного вдосконалення продуктів, технологій і послуг, які пропонують підприємства, незалежно від організаційно-правової форми, і дає можливість споживачам отримувати товари (технології або послуги) належної якості за розумною ринковою ціною. У світі є багато країн, де державні закупівлі займають велику частку ринку. Можливість місцевих компаній першочергово отримувати державне замовлення забезпечує вітчизняним виробникам довгострокові контракти, які дозволяють розширювати виробництво, застосовувати сучасні світові технології, збільшувати кількість робочих місць тощо.

4) Стандартизація та сертифікація. Стандартизація як один із елементів технічного регулювання в ринковій економіці може забезпечити значний внесок в економічне зростання.

5) Офсетні угоди. У світовій практиці офсетні операції найчастіше здійснюються у сфері оборони шляхом укладання серії компенсаційних угод на замовлення іноземних держав. урядами чи іноземними фірмами як умова закупівлі оборонної продукції. Застосування офсетного інструменту може компенсувати негативний ефект від виходу великих коштів із країни та сприяють стимулюванню економічного розвитку за допомогою підвищення конкурентоспроможності у світі. [2] Роль імпорту в економічному розвитку. Слід також зазначити, що імпорт може бути джерелом економічного розвитку. Ліквідація імпорту є шкідливою стратегією, а імпорт допомагає поступитися

місцем багатьом факторам стимулювання економіки. На жаль, з різних причин (політичних та економічних) роль імпорту зазвичай неправильно тлумачиться або недооцінюється. Навіть у класичній теорії торгівлі було показано, що імпорт товарів є основною причиною економічного прибутку від торгової інтеграції. Виробники у відкритій економіці відмовляються виробляти будь-який продукт, якщо вони не можуть виробляти цей продукт дешевше, ніж зовнішній виробник, навіть з урахуванням усіх торгових і транспортних витрат. Відмовляючись від виробництва продукту, економіка отримує продукт за нижчою відносною ціною, ніж витрати на його внутрішнє виробництво. Саме це є ключовим механізмом отримання прибутку від міжнародної торгівлі. Експорт теж важливий, але він є наслідком відмови від виробництва імпортованих товарів. Крім того, якщо країна відмовляється від ідеї заміщення всього імпорту власним виробництвом, вона здатна зосередитися на експортному секторі економіки, підвищити свою продуктивність, стати ще більш конкурентоспроможною та збільшити доходи від продажу експортованих товарів, і, зрештою, купувати дешевші імпортовані товари. [3] Якщо доповнити наведені вище аргументи тим фактом, що основні міжнародні потоки промислових товарів становлять не кінцеві товари, а товари, що використовуються як фактори виробництва або компоненти, то необхідно розглядати імпорт як часткові витрати вітчизняних фірм, які пов'язані з виробничим ланцюгом. По суті, стає очевидним, що конкурентоспроможність вітчизняного виробництва також визначається наявністю дешевого імпорту. Підсумовуючи, хочеться сказати, що стратегія імпортозаміщення неймовірно важлива для дотримання в умовах ринкової економіки. Якщо країна має необхідні ресурси для виробництва необхідної кількості товарів, уряд повинен розглянути вищезазначені інструменти для підвищення економічного зростання, але якщо продукт може бути вироблений з меншими зовнішніми витратами, країна повинна краще імпортувати його та орієнтуватися на експорт товарів, де він має конкурентну перевагу.

Локалізація — це концепція, яка безпосередньо стосується імпортозаміщуючої індустріалізації (ISI). Щоб зменшити свою залежність від

країн з розвиненою економікою, країни, що розвиваються, і країни з ринками, що розвиваються, часто дотримуються економічної теорії індустріалізації заміщення імпорту (ISI). Стратегія зосереджена на захисті та підтримці новостворених місцевих галузей промисловості, щоб повністю розвивати сектори та робити товари вітчизняного виробництва конкурентоспроможними з імпортом.

Локалізація є гострою потребою в цей час, економіка Пакистану перебуває на схилі занепаду, а процедури імпорту надзвичайно складні. Для того, щоб ця галузь вижила, місцеві виробники повинні отримати повноваження, щоб вони могли виробляти продукцію відповідно до міжнародних стандартів. Цей проект також допоможе організаціям розширити їхні виробничі потужності та дасть їм право експортувати свої товари до розвинених країн відповідно до міжнародних кодексів і стандартів.

Базуючись на нашому промисловому досвіді та консультаційних послугах, ми створили кластер, щоб надати можливість місцевим виробникам отримати переваги від:

- Покращене виробництво для виробництва продукції відповідно до міжнародних стандартів для заміни імпортової продукції.
- Збільшення доходів і активізація діяльності з розвитку бізнесу.
- Вплив на міжнародні ринки та консультування щодо дотримання експортних вимог.
- Менше відходів у виробничих процесах завдяки службам забезпечення якості/контролю якості, що визначають області, де відходи можна усунути
- Ефективне використання наявних ресурсів для досягнення ефекту масштабу.

Цей кластер, що об'єднує промисловість, уряд і наукові кола, зосереджуватиметься на місцевому розвитку, забезпечуючи пакистанським виробникам комплексне рішення, відповідаючи вимогам щодо відповідності якості всього ланцюжка створення вартості.

Основна концепція моделі розвитку імпортозаміщення ґрунтується на передумові скорочення економічна залежність від імпорту через місцеве виробництво товарів і стримування відпливу іноземних обмін. Крім того, це розглядалося як захід для створення робочих місць і розширення економічної бази сприяння інвестиціям в економіку, будь то внутрішні чи іноземні інвестиції. Це було зазвичай практикувалося в середині 20-го століття економіками через державне втручання, де це було необхідно.

У 1990-х роках концепція змінилася на експортну орієнтацію з поширенням багатосторонніх і двосторонніх угоди про посилення торгівлі через кордон. Тоді як імпортозаміщення спочатку передбачалося посилити внутрішню виробничу потужність та зменшити залежність від імпорту для потреб країни, вважають аналітики визначив значне випадання моделі, якщо вона реалізована виключно. Це був поганий розподіл ресурсів, відсутність спеціалізації на основі порівняльних переваг, дефіцит іноземної валюти та низький рівень інноваційності. Однак це не виключає переваги спеціалізації на основі порівняння перевага, за допомогою якої економіка може максимізувати переваги шляхом створення конкурентної переваги в деяких продуктах.

У невеликому розвороті до експортно-орієнтованої моделі розвитку, яка переслідувалася протягом останніх трьох десятиліть, останній глобальний торговельне середовище демонструє поступовий перехід до моделі, подібної до імпортозаміщення країни агресивно сприяють інвестиціям у національну економіку, а не інвестиціям у розташування з порівняльною перевагою. Основні економіки, а саме США, Китай та Індія, прийняли заходи щодо збільшення інвестицій у вітчизняну економіку за допомогою таких програм, як «Спочатку Америка», «Зроблено у Китаї 2025» та «Make in India» відповідно. Міжнародне партнерство для відкритої торгівлі для партнера таких країн, як «Транстихоокеанське партнерство» та Brexit. Далі, ескалація мита чи подальша торговельна війна між США та Китаєм є прикладами повернення до протекціонізму, який був колись покинутий.

Тому для малих країн також важливо зосереджувати розвиток у сферах, де є потенціал розширення лежить і заохочувати інвестиції для зменшення економічної вразливості, що зрив у міжнародний торговий режим. Однак при розробці заходів щодо просування та розширення внутрішньої економіки, важливо також визнати конкурентоспроможність продукції, що рекламується для внутрішнього виробництва, особливо там, де уряд розробляє політику підтримки певних секторів економіки.

Висновки до розділу 1.

Геополітика швидко змінює ландшафт світової торгівлі. Політичне середовище всього кілька десятиліть тому здається далеким спогадом. У період реформ 1990-х і 2000-х років країни, що розвиваються, і країни з перехідною економікою відкрили свої ринки та прийняли глобалізацію. У цей період було створено Світову організацію торгівлі, яка встановила засновану на правилах систему недискримінаційної торгівлі. Він також відзначався відсутністю геополітичної напруженості, оскільки Китай зосереджувався на зростанні, а Росія боролася зі стабілізацією.

Зараз політики обговорюють майбутнє глобалізації. Вони стурбовані фрагментацією світової економіки та порушенням правил глобальної торгівлі. Торгові інтервенції зростають у формі промислової політики та субсидій, обмежень імпорту, заснованих на національній безпеці та екологічних інтересах, а також експортного контролю, щоб покарати геополітичних суперників і забезпечити внутрішні постачання.

Що повинні робити економіки, що розвиваються, щоб орієнтуватися в цьому новому середовищі. Чи повинні вони прийняти подібну політику, звернувшись усередину, щоб захистити ключові сектори субсидіями та торговим контролем.

Дискусія про те, чи повинні економіки, що розвиваються, увійти в світову економіку чи повернутися з неї, триває багаторічно. У 1950-х роках багато спостерігачів песимістично дивилися на експортні перспективи країн з низьким

рівнем доходу і боялися, що вони зіткнуться з погіршенням умов торгівлі. Глобальні економічні сили вважалися такими, що посилюють нерівність і штовхають економіки, що розвиваються, далі позаду. Вважалося, що політика імпортозаміщення потрібна для того, щоб зробити їхню економіку більш самостійною та менш залежною від інших ринків.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ПРАКТИК ІМПОРТОЗАМІЩЕННЯ У ГЛОБАЛЬНОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ ПРОСТОРИ

2.1. Азіатська та Африканська континентальні моделі імпортозаміщення.

У аналітичній записці, співавтором якої є Офіс спеціального радника ООН з питань Африки в травні 2023 року, висвітлюються статистичні дані, які вказують на те, що до 2060 року населення середнього класу в Африці може зрости до понад 40 відсотків від загальної чисельності населення континенту. Це Демографічні зміни надають Африці неперевершену можливість прискорити свою індустріалізацію, відкриваючи шлях для Четвертої промислової революції.

Еволюція індустріального ландшафту Африки — це розповідь, яка глибоко переплетена зі зростанням середнього класу та стратегічним зрушенням у бік континентального імпортозаміщення. Попити та переваги цього зростаючого середнього класу відіграють вирішальну роль у формуванні економічної траєкторії континенту, включно з Африкою. займає належне місце на світовій економічній арені. Як ця динаміка вплине на перехід Африки до моделі «Промисловість 4.0».

Африканські країни дотримувалися стратегії імпортозаміщення з 1940-х до 1950-х років і з 1960-х до 1970-х років. Однак ці стратегії не принесли результатів. У 1940-х і 1950-х роках колоніальні уряди не вважали індустріалізацію пріоритетом політики, розглядаючи африканські колонії лише як джерела недорогої сировини та ринки для експорту промислової продукції. У 1960-х роках профіль, який успадкували колоніальні держави, не був придатним для забезпечення сталого процесу індустріалізації на основі стратегій імпортозаміщення; таким чином виникли залежні від сировини держави, побудовані на видобутку ресурсів.

Доповідь Генерального секретаря про сприяння міцному миру та сталому розвитку в Африці за 2022 рік додатково підкреслює це явище. Коли африканські

країни досягли незалежності, вони успадкували структури управління, які не були розроблені для ефективного управління державами, побудованими на баченні справді незалежного гравця зі спроможною інтегрованою політикою індустріалізації.

Економічно, хоча колоніальні адміністрації зосереджувалися на видобутку ресурсів і зборі податків, вони не сприяли економічному розвитку, виробництву та інвестиціям. Вони також надали перевагу реалізації повноважень над дотриманням прав особи з точки зору верховенства права. Навіть щодо землекористування, ці адміністрації мали на меті контролювати стратегічні об'єкти з точки зору їх розташування або економічної цінності, а не забезпечувати присутність держави.

Хоча збільшення споживчої потужності є хорошим початком, у довгостроковій перспективі африканські країни повинні трансформувати свою економіку, прагнучи виробляти продукцію для внутрішнього та експортного ринків.

Протягом останніх п'яти десятиліть Африка не могла уникнути цієї бізнес-моделі колоніальної епохи. А залежність континенту від сировини прив'язала його економіку до найнижчих ешелонів глобальних ланцюжків створення вартості. Через цю модель залежності від сировини багато продуктів з доданою вартістю, які смакують в Африці, постачаються ззовні. Із зростанням середнього класу може зростати і апетит до цього імпорту з доданою вартістю.

Тому вкрай важливо винести ці уроки з історії континенту та невдалих спроб реалізувати стратегії імпортозаміщення, а також прийняти підхід, який відстоює та захищає етос «Зроблено в Африці». У двадцять першому столітті ситуація також зовсім інша, оскільки Африка демонструє вищий рівень політичної волі контролювати власні економічні та фінансові потоки.

Взаємодія між зростаючим африканським середнім класом, внутрішньоафриканської торгівлею та індустріалізацією можна використати для підвищення економічного процвітання Африки. З одного боку, стрімке зростання попиту на споживчі товари з доданою вартістю може сприяти

внутрішньоафриканським торговим потокам і розширювати виробничий потенціал. Це також вимагає впровадження проактивних заходів для підвищення ефективності та конкурентоспроможності цих можливостей, одночасно пом'якшуючи ризик загострення існуючих дисбалансів у міжнародній торгівлі, які тривалий час завдавали шкоди африканським економікам.

Всі африканці усвідомлюють, що континент повинен орієнтуватися на диверсифікацію економіки та експорту, щоб стати менш залежним від сировини та піднятися в ешелони глобальних ланцюжків створення вартості. Але африканці також повинні розуміти, що континентальні стратегії імпортозаміщення можуть прискорити ці зусилля, розблокувавши індустріалізацію континенту, підвищивши його потенціал для швидкого створення необхідної індустріальної культури, створення гідних робочих місць, ущільнення та диверсифікації економічної структури, консолідації приватного сектора та покращення міжнародної політики. управління резервами для сприяння тривалому миру та стабільності.

Відповідно до наративу «Повстання Африки» та для максимального використання потенціалу зростаючого середнього класу в Африці, частина якого залишається вразливою до зовнішніх потрясінь, включно з тими, хто живе на 2–4 долари на день, континенту необхідно створити широкомасштабного виробника. економіки, підвищення купівельної спроможності та сприяння попиту на ефективність як серед населення і приватного сектору. Хоча збільшення споживчої потужності є хорошим початком, у довгостроковій перспективі африканські країни повинні трансформувати свою економіку, прагнучи виробляти продукцію для внутрішнього та експортного ринків.

Континентальне імпортозаміщення виходить за межі протекціонізму. Це гучний заклик віддати пріоритет африканським галузям промисловості та підвищити цінність і включити бренд «Зроблено в Африці». Щоб це бачення принесло плоди, необхідно розглянути три основні підходи.

По-перше, імпортозаміщення не може призводити до неефективних виробничих структур і має визначатися продуктивністю. Африканська

континентальна зона вільної торгівлі (AfCFTA) готова зменшити цей ризик. Маючи потенційний ринок у 1,4 мільярда людей, AfCFTA обіцяє економію на масштабі та сприяє конкуренції, забезпечуючи доступність кращих африканських продуктів за конкурентними цінами. Розробка політики має бути зосереджена на захисті від неефективності, а африканські країни повинні навчитися будувати високопродуктивну, трудомістку економіку, здатну використовувати інновації та нові технології. Також потрібні інвестиції у створення високоякісних програм розвитку потенціалу, які забезпечать зростаючу робочу силу континенту відповідними навичками для виходу на ринок праці, готової конкурувати на найвищому рівні.

По-друге, «Зроблено в Африці» необхідно широко рекламувати. Ключовим фактором успіху цієї стратегії є усунення торгових бар'єрів для африканських товарів. Політики також повинні працювати разом, щоб запровадити систему, яка ефективно мобілізує зростаючий середній клас континенту для просування, пріоритетності та споживання «Зроблено в Африці». Це гарантує інвестиції в розвиток Африки та реалізацію спільного африканського бачення.

По-третє, необхідно використовувати можливості для створення ефекту хвилі. Африканські країни повинні надати пріоритет підходу, орієнтованому на людей, для посилення розподільчого впливу AfCFTA, розширення можливостей для участі жінок і молоді в економіці для забезпечення внутрішнього сталого фінансування. Це може ще більше підштовхнути зростання середнього класу, зміцнити виробничий потенціал континенту та прискорити його індустріалізацію — ефект хвилі, який необхідно створити та підтримувати, щоб забезпечити конкурентоспроможність Африки на світовому ринку.

Африка повинна виконувати свої глобальні кліматичні зобов'язання. У той же час необхідно визнати унікальні енергетичні потреби континенту. Для моделі Industry 4.0 потрібна надійна енергетична основа — наріжний камінь економічних перетворень, продовольчої безпеки, цифрової освіти та надійних систем охорони здоров'я. Проте Африка переживає енергетичний парадокс:

континент має величезні енергетичні ресурси, але страждає від хронічної нестачі енергії. Тут проживає 17 відсотків населення світу, на нього припадає лише 3,3 відсотка світового споживання первинної енергії. За даними Фонду Мо Ібрагіма, у 2019 році Європейський Союз, у якому проживає трохи більше третини населення Африки, спожив утричі більше енергії, а загальне споживання енергії Францією та Німеччиною перевищило споживання всього африканського континенту.

Без надійного та доступного енергопостачання промислові мрії Африки обтяжені вищими експлуатаційними витратами та зниженням продуктивності, що робить конкурентоспроможність сізіфовим завданням. Вирішення цієї енергетичної прірви має першочергове значення, оскільки надійна енергетична матриця є ключовою для таких секторів, як виробництво сталі, цементу та добрив. Глобальна зміна екологічної енергії, яка залежить від стійкої енергетики, також покладається на потенціал Африки для переробки необхідних мінералів. Африці потрібні інвестиції в енергетику, які виходять за рамки електроживлення будинків і спрямовуються на створення «зелених» робочих місць і стимулювання енергоємних виробництв.

Глобальна зелена політика повинна враховувати унікальний контекст Африки, надаючи африканським націям можливість визначити свій енергетичний курс. Універсальний підхід до енергетики не працює, включно з відновлюваними джерелами енергії, і дискурс про енергетику має надавати пріоритет доступу до переходу. Тож, хоча африканські країни намагаються досягти того самого «зеленого пункту призначення», що й решта країн світу, вони мають повне право наносити на карту різні подорожі, що відображають їхні початкові точки. Африка повинна виконувати свої глобальні кліматичні зобов'язання. У той же час необхідно визнати унікальні енергетичні потреби континенту.

Гобелен промислового майбутнього Африки витканий зростаючим середнім класом, підкріпленим стратою стратегічний поворот до континентального імпортозаміщення. Приймаючи ці зміни та використовуючи

можливість скласти енергетичний курс відповідно до ситуації на місцях, континент може перетворити обіцянки «Зроблено в Африці» в реальність і розпочати процвітаючу еру Індустрії 4.0 для своїх людей. Це шлях до створення Африки, якої ми хочемо, Африки, якої потребує світ, і Африки, на яку заслуговують африканці.

Китай, Південна Корея та інші азіатські тигри під час реалізації своїх планів економічного розвитку дотримувалися підходу «знизу догори». Він полягає у визначенні пріоритетних напрямків на основі аналізу наявних конкурентних переваг. Його ключовим інструментом є стимулювання експорту в галузях, які мають ті чи інші переваги в порівнянні з іншими країнами.

Наприклад, у Південній Кореї програма імпортозаміщення пройшла чотири фази розвитку, починаючи з 1957 року. Перша фаза – індустріалізація за допомогою американських інвестицій: розвиток трудомістких галузей за рахунок дешевої робочої сили. У цей час держава придушувала діяльність профспілок, щоб утримати низьку вартість праці. Друга фаза все ще характеризувалася наголосом на дешеву працю, проте головним фокусом став розвиток легкої промисловості.

У третю фазу зусилля щодо імпортозаміщення були сконцентровані на важкій та хімічній промисловості за значної державної підтримки, наприклад, на обмеженні участі іноземного капіталу та інвестиціях у освіту населення. Перехід до четвертої фази, починаючи з 90-х, характеризувався розвитком промисловості високих технологій. Він став можливим завдяки послідовному розвитку виробничої бази, зростанню кваліфікації робочої сили та подальшому подорожчання праці, що простимулювало внутрішній попит.

Схожа історія і Тайваню — в 1950-х урядом було прийнято курс на імпортозаміщення. Країна проходила ті ж фази розвитку, що й Південна Корея, — від легкої промисловості до важкої та потім до високих технологій. Спочатку висока частка державної участі у програмі імпортозаміщення поєднувалася з великою роллю малих і середніх підприємств у загальній індустріалізації. Державні заходи підтримки імпортозаміщення включали контроль за курсом

валют, стимулювання внутрішнього попиту на власну продукцію через обмеження доступу приватних підприємств до імпорту.

З економічної погляду це вдалий підхід, ніж упор створення аналогів іноземної продукції, у якому рідко створюється додаткова цінність у виробничому ланцюжку, а країні локалізується лише фінальний етап складання і брендингу. Крім того, така продукція орієнтована в основному на внутрішній ринок.

Перевагами Китаю та інших перерахованих країн була дешева праця, і розвиток експорту йшло у трудомістких галузях промисловості. Згодом накопичені інвестиції переходили у більш капітало-і наукомісткі галузі. Зростання виробництва високотехнологічної продукції в Китаї також пов'язане зі значними інвестиціями в геологорозвідку та видобуток рідкісноземельних металів, які необхідні в електроніці та батареях, а також жорстким контролем за рівнем експорту таких металів. В результаті зараз Китай уже займається локалізацією хай-тек технологій. Наприклад, запустив програму Made in China 2025, де держава визначила 10 пріоритетних індустрій для розвитку.

Тут важливо зазначити, що успіх експорту цих країн зумовлений саме правильним вибором своєї конкурентної переваги на світовому ринку. І це не обов'язково праця. Наприклад, істотною перевагою Південної Кореї в якийсь момент виявилася логістична близькість до театру військових дій у В'єтнамі, що мотивувало США закуповувати продукцію для їхньої армії саме там, оскільки це було дешевшим.

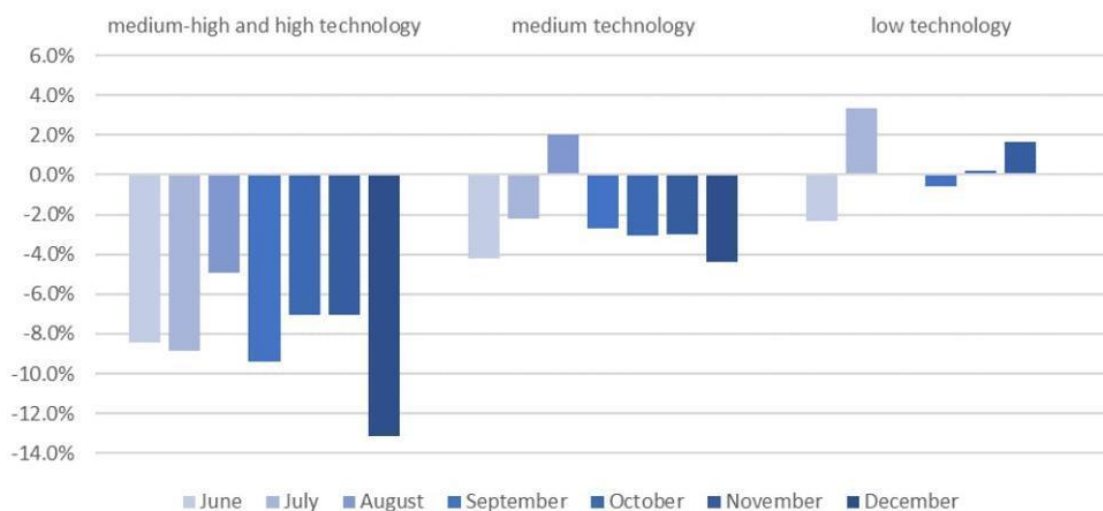
2.2. Світові економічні санкції проти росії як фактор формування імпортозаміщення.

Наші обмежувальні заходи, якщо використовувати технічно правильний термін, є безпрецедентними за своїм масштабом, вони зосереджені на ключових секторах російської економіки, які мають вирішальне значення для військових зусиль москви. Крім того, ЄС також наклав заборону на поїздки та заморозив активи понад 1500 осіб і майже 250 організацій.

Ці заходи спричиняють серйозні відчутні наслідки для економіки росії, незважаючи на величезні доходи від нафти та газу, які Росія використовувала як буфер у перший рік вторгнення. І їх вплив з часом посилюватиметься, оскільки заходи мають довгостроковий вплив на бюджет росії, її промислову та технологічну базу.

Російська економіка скоротилася в 2022 році на 2,1%. Зокрема виробництво, яке стабільно зростало до вторгнення, впало на 6% наприкінці 2022 року, причому виробництво з високими та середньо-високими технологіями зафіксувало 13% річних втрат. Виробництво автомобілів скоротилося на 48% порівняно з аналогічним періодом минулого року, іншого транспортного обладнання – на 13%, виробництва комп'ютерів, електроніки та оптики – на 8%, тоді як роздрібна торгівля впала на 10%, а оптова торгівля – на 17%.

Russia, annual change of manufacturing production indices, 2022

Source: EC calculations based on data from [Rosstat](#)

Рис. 2.1.Зміни у виробництві росії, 2022 [40]

І перспективи на 2023 рік залишаються похмурими. Згідно з останнім звітом ОЕСР, ВВП росії скоротиться на 2,5%. Усі компоненти російського приватного попиту, включаючи приватні інвестиції та споживання, залишаються пригніченими. Збільшуються лише державні витрати, пов'язані з військовими зусиллями, тобто витрати на оборону.

Російські перевізники більше не можуть літати на територію ЄС, з неї та над нею. Більшість сучасних літаків російських перевізників залежать від європейських і американських запчастин і технічної допомоги, які були заборонені. Заборона на нові інвестиції в енергетичний сектор і обмеження на експорт технологій і послуг для енергетичної галузі підірвали життєздатність російських компаній. Кредитно-рейтингове агентство Moody's вже знизило рейтинги 95 російських фірм (включаючи більшість енергетичних).

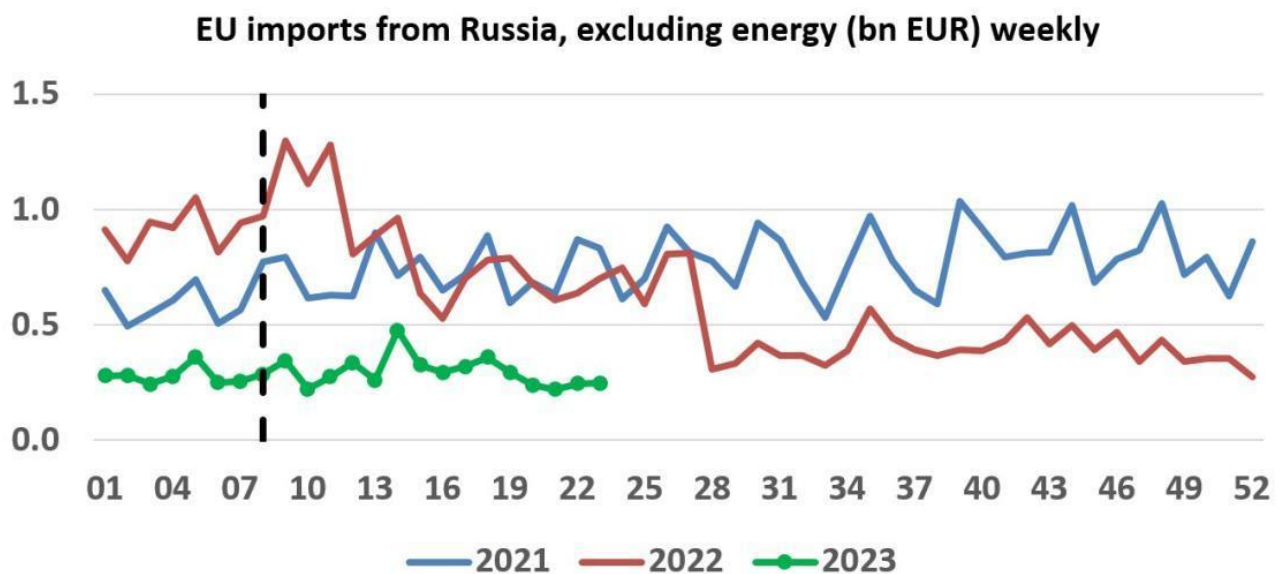

Рис. 2.2. Зміна імпорту ЄС з росії в контексті санкцій, 2021-2023 [39]

Порівняно з 2021 роком, у 2022 році вже було припинено 58% загального імпорту ЄС із росії – безпрецедентне розмежування. Імпорт неенергетичних товарів з росії скоротився майже на 60%, причому найбільш відчутно впали залізо та сталь, дорогоцінні метали та деревина. Цей рух прискорюється: падіння імпорту неенергетичних товарів становить понад 75% за перший квартал 2023 року, а падіння ще більше для енергетичних товарів – мінус 80%.

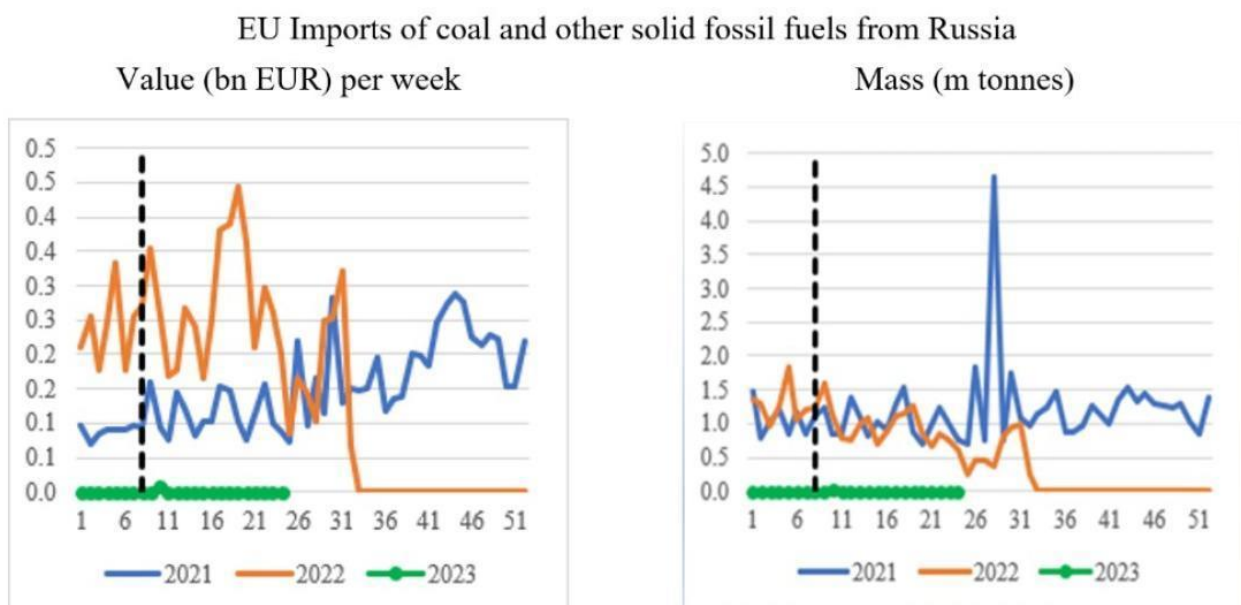

Рис. 2.3. Зміна імпорту вугілля та твердих копалин з росії в контексті санкцій, 2021-2023 [31]

З 10 серпня 2022 року імпорт російського вугілля в ЄС повністю перестав впливати на близько чверті всього російського експорту вугілля. Енергетичні санкції G7+ щодо нафти довели свою ефективність. Ціна на російську нафту впала після початку ембарго ЄС і обмеження цін на нафту G7+. Міжнародне енергетичне агентство (МЕА) повідомляє, що середня експортна ціна російської сирої нафти становила близько 60 доларів США за барель у квітні 2023 року, що є знижкою на 24 доларів США за барель порівняно зі світовою ціною на нафту. МЕА також оцінює, що загальні доходи Росії від нафти впали на 27% порівняно з минулим роком. У той же час, як і планувалося країнами G7+, незважаючи на падіння експорту до ЄС, загальний обсяг світового експорту російської нафти тримався відносно добре, допомагаючи підтримувати стабільність світових ринків. Що стосується газу, то власне рішення Росії скоротити поставки та значні зусилля ЄС щодо диверсифікації призвели до різкого падіння обсягів. Незважаючи на це, нам вдалося отримати достатні запаси газу до наступної зими.

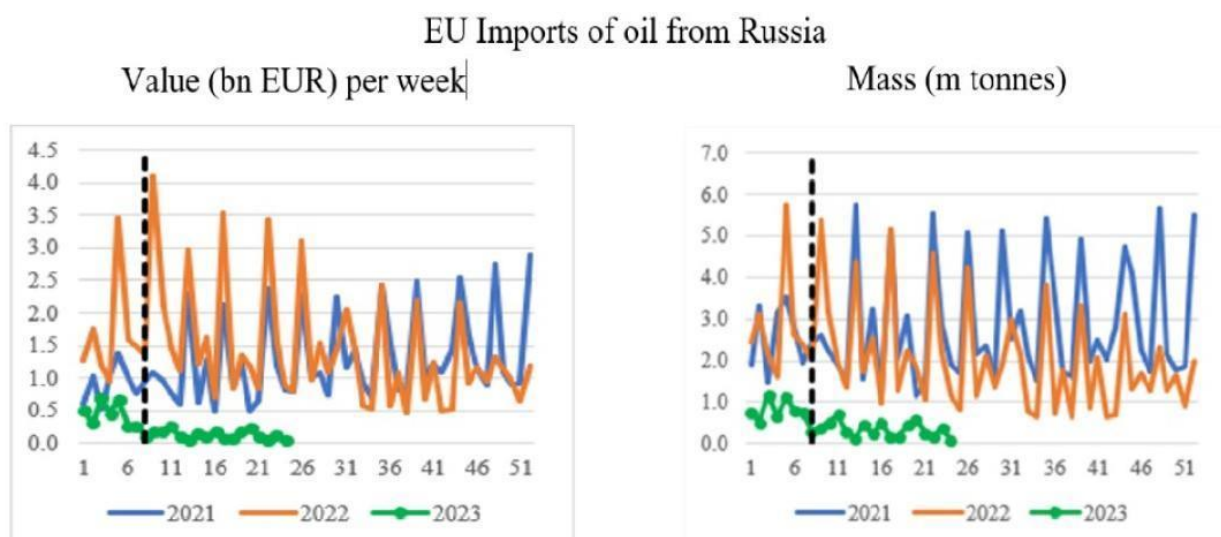

Рис. 2.4. Зміна імпорту нафти ЄС з росії в контексті санкцій, 2021-2023 [41]

Що стосується експорту, обмежувальні заходи на сьогоднішній день охоплюють близько 54% експорту ЄС у 2021 році, націлені на ключові капітальні та проміжні товари, де Росія сильно залежить від поставок з ЄС, Великобританії, Сполучених Штатів і Японії. Загальний експорт товарів ЄС був на 52% нижчим за середньорічний показник до війни у 2022 році.

Рис. 2.5. Зміна експорту до росії в контексті санкцій, 2021-2023 [42]

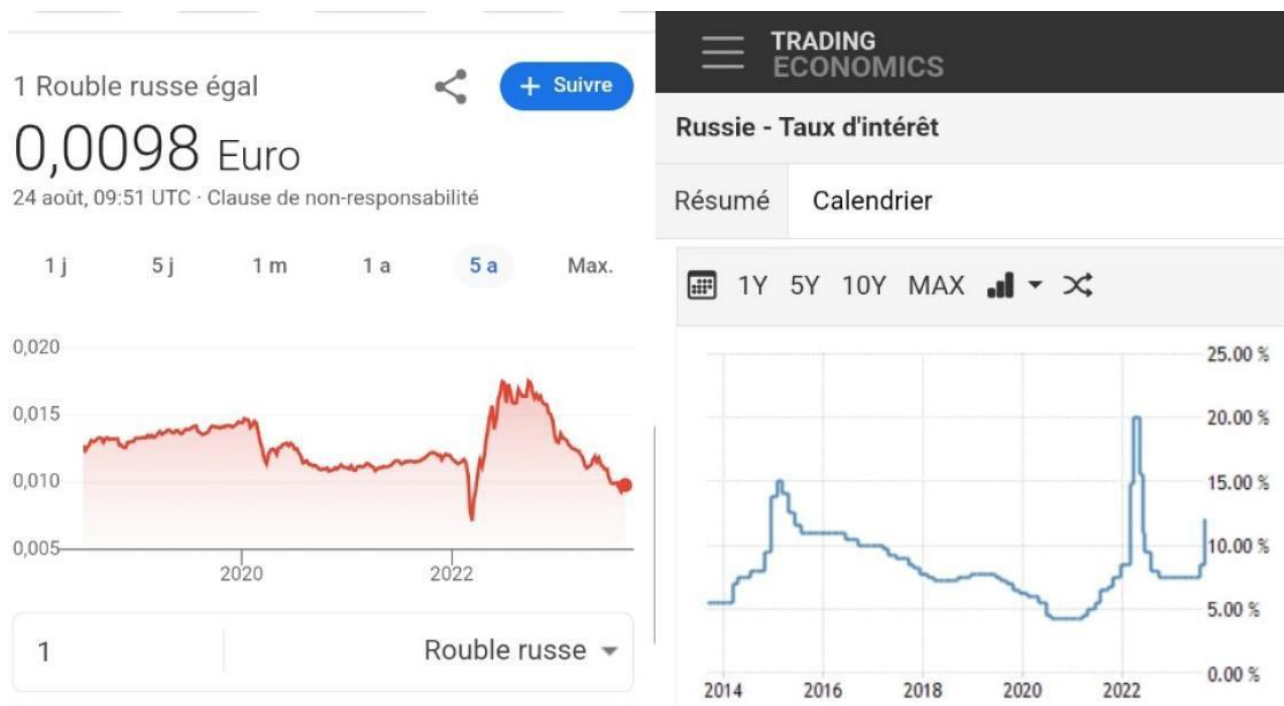

Рис. 2.6. Зміна курсу рубля в контексті санкцій [23]

Експорт із ЄС товарів подвійного призначення та передових технологій, необхідних для виробництва обладнання та зброї, які використовує росія для ведення війни, впав на 78% у 2022 році порівняно з 2019-2021 роками. Торговельні обмеження ЄС наразі виключають товари, окрім предметів розкоші, які в основному призначені для приватного споживання, такі як фармацевтичні препарати, продукти харчування, медичні прилади та деякі спеціальні сільськогосподарські машини. Однак навіть у багатьох сферах, які не потрапили під санкції, багато компаній ЄС припинили торгівлю з Росією, а експорт ЄС у несанкційних секторах скоротився в середньому більш ніж на 10%.

У той же час ЄС також гарантує, що його санкції не впливають надмірно на торгівлю в таких секторах, як продовольча та енергетична безпека, для третіх країн у всьому світі, зокрема найменш розвинених. Для цього встановлено спеціальні винятки та вказівки. Загарбницька війна росії є першопричиною глобального шоку в постачанні продуктів харчування та супутніх товарів через вторгнення в Україну, одну з головних житниць світу. Той факт, що росія

вирішила вийти з Чорноморської зернової ініціативи в липні минулого року, масово атакуючи українські порти, ризикує знову погіршити ситуацію з глобальною продовольчою безпекою в найближчі місяці. ЄС продовжуватиме протидіяти фальшивому наративу Росії щодо цих питань і тісно співпрацюватиме з партнерами, на яких дії Росії негативно впливають, щоб пом'якшити ці наслідки.

Росія мала значний профіцит бюджету в першій половині 2022 року через високі ціни на нафту та газ, але він був стертий у наступні місяці, і федеральний бюджет завершився з дефіцитом у 2022 році. Очікується, що фіскальна ситуація погіршиться. Дані за січень-квітень 2023 року показали, що нафтогазові доходи федерального бюджету Росії становлять 45% бюджету росії в 2022 році, скоротившись на 52%. Уряд намагається вирішити проблему падіння доходів, витягуючи високі дивіденди з державних підприємств і стягуючи додаткові податки з великих підприємств, але це має свої власні витрати і навряд чи покриє зростаючий бюджетний дефіцит.

У той час як у російського уряду все ще є фіскальний простір з державним боргом, який становив 17% ВВП на кінець 2021 року, і накопиченими активами у Фонді національного добробуту (ФНБ), які залишаються значними (станом на квітень 2023 року, \$154 млрд, або 7,9 % ВВП), це скоротило виробничі та соціальні витрати. Очікується, що у 2023 році майже третина федерального бюджету буде витрачена на оборону та внутрішню безпеку, а фінансування шкіл, лікарень і доріг буде скорочено.

У 2023 році профіцит поточного рахунку різко скоротився, оскільки обсяги імпорту відновилися через збільшення дорожчого замінного імпорту. У той же час санкції проти російського експорту та обмеження цін G7 фактично зменшили дохід від основних експортних товарів Росії. Росія все більше звертається до юаня як до засобу транзакцій і засобу збереження вартості - валюти з непрозорим контролем капіталу. Це, у свою чергу, збільшило витрати на проведення фінансових операцій між Росією та зовнішнім світом.

Завдяки таким заходам, як заборона нерезидентам здійснювати операції на фінансових ринках і рекордне позитивне сальдо поточного рахунку через високі ціни на сировину, курс рубля зріс по відношенню до євро після початку війни. Таким чином, обмінний курс значною мірою відображав відокремлення російської економіки від світової. З погіршенням рахунку поточних операцій рубль знову знецінився у другій половині 2022 року та значно ослаб у 2023 році. Зараз він найслабший за багато років, торгуючи на нижчих рівнях, ніж під час пандемії. Щоб спробувати зупинити це падіння, російський Центробанк був змушений різко підвищити процентні ставки з 7,5% у липні до 12% 15 серпня. Ця висока процентна ставка ще більше загальмує економічну активність у Росії в найближчі місяці.

Значні частини резервів Центрального банку росії були знерухомлені в ЄС та інших країнах (з 300 мільярдів євро знерухомлених активів 207 мільярдів євро знаходяться в ЄС). ЄС разом із партнерами працює над пошуком способів використання доходів від знерухомлених активів російського центрального банку для підтримки реконструкції України та з метою відшкодування, забезпечуючи, щоб це було зроблено відповідно до законодавства ЄС та міжнародного права.

Тим часом росія намагається протидіяти заходам ЄС. Він звертається до країн, які не вводять санкції, у пошуках технологій і проміжних продуктів. Загальний імпорт Росії впав після вторгнення приблизно на 18% з квітня по листопад 2022 року порівняно з тим самим періодом 2021 року. Після цього спаду імпорт Росії з Китаю зріс на 27%, зокрема для машин, електрообладнання та автомобілів. Росія також запроваджує заходи, які ускладнюють і ускладнюють вихід іноземних компаній з російського ринку.

Хоча сумнівно, чи зможуть інші повністю заповнити простір, залишений санкціями товарів ЄС, це підкреслює необхідність діяти більш рішуче проти обходу санкцій ЄС. З цією метою ми посилюємо нашу взаємодію з ключовими третіми країнами, закликаючи їх уважно стежити та діяти проти торгівлі

товарами, які перебувають під санкціями ЄС, особливо тими, що знаходяться на полі бою в Україні.

За рік санкції вже обмежили можливості Москви, спричинивши фінансову напругу, відрізавши країну від ключових ринків, підвищивши витрати на торгівлю та значно погіршивши промисловий потенціал росії.

2.3. Дуалізм поглядів Індії стосовно політики імпортозаміщення.

Очікування того, що імпортозаміщення в Індії цього разу може досягти успіху, ґрунтуються на подвійних припущеннях, що політика впроваджується в умовах, які дуже відрізняються від минулих, і що інструменти, які застосовуються, також відрізняються. Але попередні епізоди імпортозаміщення в країні також відрізнялися один від одного за цими параметрами, і кожен з них зазнав невдачі.

Якщо прихильники імпортозаміщуючої індустріалізації оцінюють її успіх виключно на основі її здатності створити та підтримувати цільову галузь, можна погодитися з їхнім аргументом. Оскільки імпорт товарів становив 21 відсоток ВВП у 2022 році на відміну від менш ніж 5 відсотків у 1970 році, економіка пропонує значні можливості для імпортозаміщення. Значні обсяги імпорту багатьох видів продукції свідчать про наявність внутрішнього попиту на них. Заборона доступу до їхнього імпорту створить простір для появи внутрішніх постачальників тих самих товарів або близьких замінників.

Але такий успіх нічим не відрізнятиметься від попередніх раундів імпортозаміщення, до яких Індія йшла протягом кількох десятиліть після здобуття незалежності. У ту епоху Індія успішно створила за захисною стіною численні галузі промисловості, включаючи сталеливарну, алюмінієву, добривну, хімічну та автомобільну.

Цього разу — без інвестиційного ліцензування, менш жорстких ринків праці та капіталу, без обмежень на великомасштабне виробництво, більш вільного входу іноземних інвесторів і відсутності обмежень на імпорт технологій — реакція внутрішньої пропозиції, швидше за все, буде швидше. Різниця між

цінами на імпорт і внутрішніми виробничими витратами також є меншою, що обмежує втрату добробуту через викривлення, спричинене імпортними тарифами.

Справжній успіх імпортозаміщення слід оцінювати не за його здатністю створювати та підтримувати захищені галузі, а за його здатністю прискорити зростання всієї економіки. Справа в тому, що імпортозаміщення руйнується на цьому показнику. Захищені продукти часто коштують дорожче для виробництва вдома, ніж за кордоном, у той час як для незахищених продуктів все навпаки. Захист підтримує більш дорогі продукти, стимулюючи ресурси переходити в них і виходити з дешевих продуктів.

Поширена помилка серед політиків полягає в тому, що імпортозаміщення можна успішно здійснювати разом зі стимулюванням експорту для збільшення ВВП. Це не враховує того, що з фіксованим обсягом ресурсів, доступних у певний момент часу, підтримка підмножини галузей означає перешкоджання іншим.

Дослідження рядів загального імпорту та експорту для будь-якої країни за 10-річний період або довше демонструє, що коли імпортозаміщення успішно скорочує загальний імпорт, воно також скорочує загальний експорт.

Імпортні мита на ресурси є одним із каналів, через які імпортні мита підривають експорт і кінцеві продукти-замінники імпорту. Такі мита знижують прибутковість кінцевих товарів, що використовують вхідні ресурси, незалежно від того, експортуються вони чи продаються на внутрішньому ринку. Більш загальним каналом, через який тарифи підривають експорт, є підвищення реального обмінного курсу. Подорожчання валюти призводить до того, що експортер заробляє менше індійських рупій на кожен експортований долар США.

Дві нещодавні події, що підсилюють один одного, ще більше підірвали успіх активної політики індустріалізації імпортозаміщення. По-перше, в результаті прогресу в транспортних і комунікаційних технологіях вартість переміщення товарів і інформації на великі відстані значно знизилася. По-друге,

сучасні технології породили складні продукти масового споживання, такі як смартфони та планшети, із значним дизайном та інформаційним вмістом. Це також дозволило більш ефективно розділити процеси виробництва старих і нових продуктів.

Ці розробки означають, що ефективність досягається шляхом розміщення інноваційної продукції, дизайну продукції, виробництва компонентів і складання в багатьох країнах, залежно від їхніх цінових переваг. Хорошим прикладом є iPhone — його інновації, дизайн, виробництво численних компонентів і збірка поширені в двох десятках країн. Імпортозамінна індустріалізація перешкоджає індустріалізації, створюючи перешкоди на шляху цієї міжнародної спеціалізації.

Скептицизм щодо індустріалізації імпортозаміщення не слід плутати з песимізмом щодо економічних перспектив Індії. Незважаючи на повернення до легкої форми ISI, Індія робить правильні кроки майже в усіх інших вимірах. На додаток до усунення жорсткості ринків продуктів і факторів виробництва шляхом лібералізації економічних реформ, він розбудовує свою інфраструктуру з шаленою швидкістю, зосереджуючись на дорогах, залізницях, водних шляхах, мостах, аеропортах, портах і цифрових платформах.

Центральний уряд і уряди деяких штатів також залицялися до транснаціональної корпорації стати «плюс один» у їхній стратегії «Китай плюс один». Незважаючи на прагнення імпортозаміщуючої індустріалізації, ці адміністрації усвідомлюють важливість взаємодії зі світовими ринками. У цьому контексті Індія може підвищити свою привабливість для транснаціональних корпорацій як пункт призначення «Плюс один», залучаючи країни-однодумці до угод про вільну торгівлю (ЗВТ).

На заході Індія запустила економічний коридор Індія–Близький Схід–Європа. Його вплив може бути значно посилений шляхом укладення угод про вільну торгівлю з ЄС та Сполученим Королівством. Взаємодія Індії зі своїми партнерами на сході є навіть важливішою. В ідеалі це було б найкраще досягти шляхом приєднання до Регіонального комплексного економічного партнерства (RCEP). Але це втратило політичну значимість після нещодавнього вибуху

прикордонної суперечки з Китаєм. Наступним найкращим варіантом є зміцнення ЗВТ з АСЕАН і прагнення приєднатися до іншої великої ЗВТ регіону, Всеосяжної та прогресивної угоди про Транстихоокеанське партнерство. Без цих кроків Індія ризикує розв'язати Китаю руки в регіоні.

Наслідком режиму індійської політики, який включає заміщення імпорту, стало скорочення імпорту певних продуктів, але не імпорту та експорту в цілому. Загальний імпорт товарів продовжує процвітати, зрісши з піку до COVID-19 у 518 мільярдів доларів США у 2018 році до 721 мільярда доларів США у 2022 році. Експорт товарів зріс із 337 мільярдів доларів США у 2018 році до 456 мільярдів доларів США у 2022 році. Експорт послуг зріс виконано ще краще.

Якщо історія є довідником, то через десять років прихильники імпортозаміщення стверджуватимуть, що успіх Індії був зумовлений її прагненням до імпортозаміщення, незважаючи на протилежні поради ідеологів вільної торгівлі. Зрештою, міф про внесок промислової політики в успіх Південної Кореї, Тайваню, Китаю та Сінгапуру продовжує існувати. Але це твердження невірне. Індія досягне успіху не завдяки імпортозаміщенню, а всупереч йому.

Висновки до розділу 2

Континентальне імпортозаміщення виходить за межі протекціонізму. Це гучний заклик віддати пріоритет африканським галузям промисловості та підвищити цінність і включити бренд «Зроблено в Африці». Щоб це бачення принесло плоди, необхідно розглянути три основні підходи.

По-перше, імпортозаміщення не може призводити до неефективних виробничих структур і має визначатися продуктивністю. Африканська континентальна зона вільної торгівлі (AfCFTA) готова зменшити цей ризик. Маючи потенційний ринок у 1,4 мільярда людей, AfCFTA обіцяє економію на масштабі та сприяє конкуренції, забезпечуючи доступність кращих африканських продуктів за конкурентними цінами. Розробка політики має бути зосереджена на захисті від неефективності, а африканські країни повинні

навчитися будувати високопродуктивну, трудомістку економіку, здатну використовувати інновації та нові технології. Також потрібні інвестиції у створення високоякісних програм розвитку потенціалу, які забезпечать зростаючу робочу силу континенту відповідними навичками для виходу на ринок праці, готової конкурувати на найвищому рівні.

Тут важливо зазначити, що успіх експорту цих країн зумовлений саме правильним вибором своєї конкурентної переваги на світовому ринку. І це не обов'язково праця. Наприклад, істотною перевагою Південної Кореї в якийсь момент виявилася логістична близькість до театру військових дій у В'єтнамі, що мотивувало США закуповувати продукцію для їхньої армії саме там, оскільки це було дешевшим.

Порівняно з 2021 роком, у 2022 році вже було припинено 58% загального імпорту ЄС із росії – безпрецедентне розмежування. Імпорт неенергетичних товарів з росії скоротився майже на 60%, причому найбільш відчутно впали залізо та сталь, дорогоцінні метали та деревина. Цей рух прискорюється: падіння імпорту неенергетичних товарів становить понад 75% за перший квартал 2023 року, а падіння ще більше для енергетичних товарів – мінус 80%.

У той же час ЄС також гарантує, що його санкції не впливають надмірно на торгівлю в таких секторах, як продовольча та енергетична безпека, для третіх країн у всьому світі, зокрема найменш розвинених. Для цього встановлено спеціальні винятки та вказівки. Загарбницька війна росії є першопричиною глобального шоку в постачанні продуктів харчування та супутніх товарів через вторгнення в Україну, одну з головних житниць світу. Той факт, що росія вирішила вийти з Чорноморської зернової ініціативи в липні минулого року, масово атакуючи українські порти, ризикує знову погіршити ситуацію з глобальною продовольчою безпекою в найближчі місяці. ЄС продовжуватиме протидіяти фальшивому наративу Росії щодо цих питань і тісно співпрацюватиме з партнерами, на яких дії Росії негативно впливають, щоб пом'якшити ці наслідки.

Справжній успіх імпортозаміщення слід оцінювати не за його здатністю створювати та підтримувати захищені галузі, а за його здатністю прискорити зростання всієї економіки. Справа в тому, що імпортозаміщення руйнується на цьому показнику. Захищені продукти часто коштують дорожче для виробництва вдома, ніж за кордоном, у той час як для незахищених продуктів все навпаки. Захист підтримує більш дорогі продукти, стимулюючи ресурси переходити в них і виходити з дешевих продуктів.

Поширена помилка серед політиків полягає в тому, що імпортозаміщення можна успішно здійснювати разом зі стимулюванням експорту для збільшення ВВП. Це не враховує того, що з фіксованим обсягом ресурсів, доступних у певний момент часу, підтримка підмножини галузей означає перешкоджання іншим.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ В ЗАМІЩЕННІ ІМПОРТУ

3.1. Напрямки поширення стратегії імпортозаміщення.

Однією з ключових стратегій для країн, що розвиваються, досягнення самозабезпеченості та зменшення залежності від імпорту є імпортозамінна індустріалізація (ISI). Цей підхід має на меті сприяти внутрішньому виробництву шляхом заміни імпортованих товарів альтернативними місцевими. Однак, щоб зробити ISI стійким і успішним, вкрай важливо використовувати технологічні досягнення, які можуть підвищити продуктивність, ефективність і конкурентоспроможність.

Технологічні досягнення в індустріалізації із заміщення імпорту:

1. Автоматизація та робототехніка

Автоматизація та робототехніка трансформують виробничий сектор у розвинених країнах, і вони можуть зробити те саме для країн, що розвиваються. Ці технології можуть допомогти зменшити витрати на оплату праці, підвищити ефективність і покращити якість продукції. Наприклад, роботи можуть виконувати повторювані та небезпечні завдання, що покращує безпеку працівників і зменшує ризик нещасних випадків. Крім того, автоматизація може допомогти скоротити час виробництва, що може призвести до швидшої доставки товарів на ринок. Однак початкова вартість інвестицій в автоматизацію та роботизацію може бути високою, що може бути неможливим для малих і середніх підприємств (МСП). Крім того, автоматизація може призвести до втрати робочих місць, що може мати соціальні та економічні наслідки.

2. 3D друк

3D-друк є відносно новою технологією, яка може зробити революцію у виробництві. Ця технологія дозволяє виготовляти складну продукцію з меншою кількістю відходів і меншими витратами. Це також може зменшити потребу в

дорогих формах та інструментах, що може зробити його більш доступним для МСП. 3D-друк також дозволяє персоналізувати продукти, що може бути перевагою для нішевих ринків. Однак ця технологія все ще перебуває на ранніх стадіях, і якість і довговічність 3D-друкованих продуктів можуть не порівнюватися з традиційними методами виробництва. Крім того, вартість 3D-принтерів і матеріалів може бути високою, що може обмежити їх впровадження в країнах, що розвиваються.

3. Відновлювана енергетика

Відновлювані джерела енергії, такі як сонце та вітер, можуть допомогти зменшити витрати на енергію та підвищити енергетичну незалежність. Це може бути особливо корисним для країн, що розвиваються, які значною мірою покладаються на імпорт викопного палива. Відновлювані джерела енергії також можуть зменшити викиди парникових газів і сприяти чистішому навколишньому середовищу. Однак початкова вартість інвестицій у відновлювані джерела енергії може бути високою, і технологія може підходити не для всіх регіонів. Наприклад, регіони з низькою швидкістю вітру або обмеженим сонячним світлом можуть не мати змоги повною мірою скористатися перевагами відновлюваної енергії.

4. Програмне забезпечення з відкритим кодом.

Програмне забезпечення з відкритим вихідним кодом – це програмне забезпечення, яке є у вільному доступі та може будь-хто змінювати та поширювати. Це може бути особливо корисним для МСП, які не можуть дозволити собі дорогі ліцензії на програмне забезпечення. Програмне забезпечення з відкритим вихідним кодом також може налаштувати програмне забезпечення для задоволення конкретних потреб, що може бути перевагою для нішевих ринків. Крім того, програмне забезпечення з відкритим кодом може сприяти розвитку місцевої індустрії програмного забезпечення. Однак якість і надійність програмного забезпечення з відкритим вихідним кодом може бути не порівнянним із пропрієтарним програмним забезпеченням, а технічна підтримка може бути недоступною.

Technological Advancements in Import Substitution Industrialization

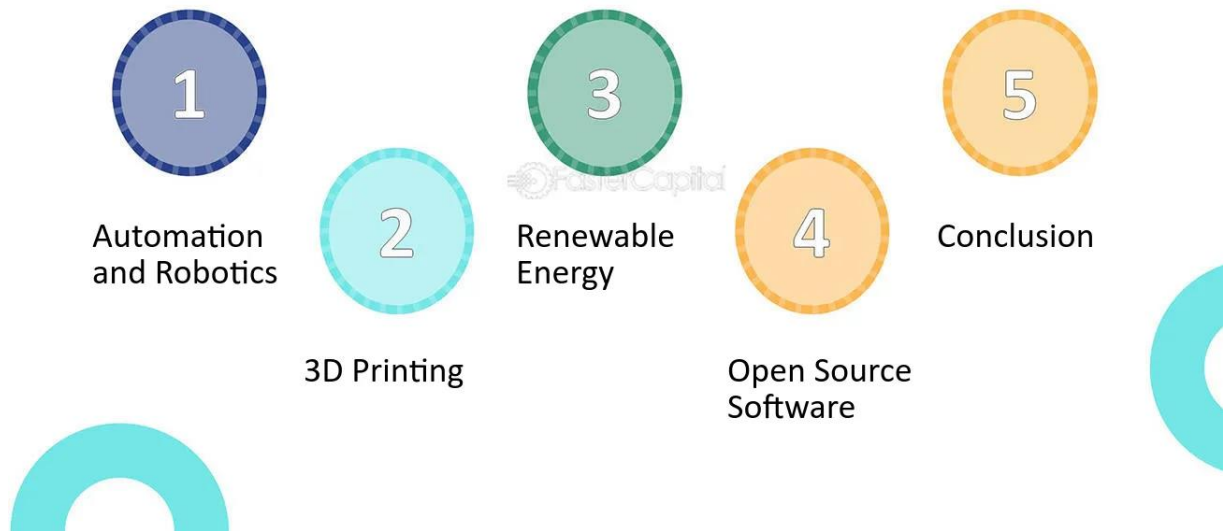

Рис. 3.1. Технологічні досягнення в індустріалізації заміщення імпорту [44]

5. Роль технологій в індустріалізації імпортозаміщення

Імпортозамінна індустріалізація (ISI) — це економічна політика, спрямована на зменшення залежності країни від імпорту шляхом сприяння внутрішньому виробництву товарів. Технології відіграють вирішальну роль в успіху ISI, оскільки вони дозволяють країнам виробляти товари ефективно та з нижчими витратами.

1. Технологічний прогрес у виробничих процесах

Один Серед суттєвих переваг технології в ISI є можливість вдосконалення виробничих процесів. Технологія дозволяє автоматизувати виробничі процеси, що знижує трудовитрати та підвищує ефективність. Наприклад, автоматизовані виробничі лінії дозволяють виробникам виробляти товари швидше, з меншою кількістю помилок і з меншими витратами. Це призводить до підвищення конкурентоспроможності та підвищення прибутковості вітчизняних виробників.

2. Розробка нових продуктів

Технологія також відіграє вирішальну роль у розробці нових продуктів. Розробка нових продуктів є важливою для ISI, оскільки це дозволяє країнам

виробляти товари, які можуть конкурувати з імпортованою продукцією. За допомогою технологій виробники можуть розробляти нові продукти, які є інноваційними, високоякісними та економічно ефективними. Це не лише підвищує конкурентоспроможність, а й створює нові можливості для вітчизняних виробників.

3. Дослідження та розробки.

Дослідження та розробки (R&D) є ще однією важливою сферою, де технології відіграють значну роль у ISI. Дослідження та розробки є важливими для розробки нових продуктів і вдосконалення існуючих. За допомогою технологій виробники можуть проводити дослідження та розробки ефективніше та з меншими витратами. Це призводить до розробки нових технологій і продуктів, які можна використовувати для заміни імпортних товарів.

4. Освіта та навчання.

Технології також відіграють вирішальну роль в освіті та навчанні. За допомогою техніки учні можуть дізнатися про нові технології та виробничі процеси. Це призводить до розвитку кваліфікованої робочої сили, яка може ефективно керувати новими технологіями та виробничими процесами. Це, у свою чергу, призводить до підвищення конкурентоспроможності та покращення економічного зростання.

5. Державна підтримка.

Нарешті, в ISI не можна ігнорувати роль державної підтримки. Уряди можуть надати підтримку для розробки та впровадження нових технологій. Це може бути у формі податкових пільг, субсидій або грантів. Уряди також можуть інвестувати в інфраструктуру, таку як дороги, енергетику та телекомунікації, які є важливими для розробки та впровадження нових технологій.

Role of Technology in Import Substitution Industrialization

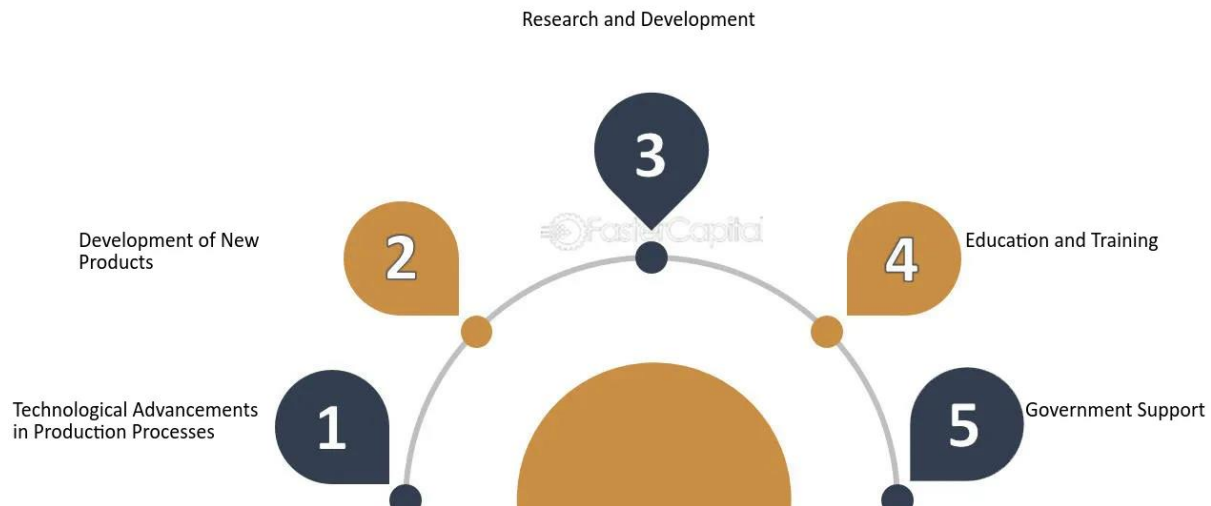

Рис. 3.2. Роль технологій в індустріалізації імпортозаміщення [44]

Технологія відіграє вирішальну роль у ІСІ. Це дає змогу країнам виробляти товари ефективно та з меншими витратами, розробляти нові продукти, проводити дослідження та розробки, розвивати кваліфіковану робочу силу та отримувати державну підтримку. Тому розробка та впровадження нових технологій має бути пріоритетом для країн, які прагнуть до ІСІ.

6. Вплив технологій на імпортозаміщувальну індустріалізацію

Зі швидким розвитком технологій імпортозамінна індустріалізація (ІСІ) зазнала значного впливу різними способами. ІСІ відноситься до економічної політики, спрямованої на стимулювання внутрішнього виробництва та скорочення імпорту шляхом впровадження протекціоністських заходів. Технології відіграли вирішальну роль у формуванні успіху та ефективності цієї політики.

1. Підвищення ефективності вітчизняного виробництва

Технології значно підвищили ефективність вітчизняного виробництва, зробивши його більш конкурентоспроможним порівняно з імпортними товарами. Використання автоматизації, робототехніки та штучного інтелекту у виробничих процесах дозволило знизити собівартість продукції, збільшити обсяг

виробництва та покращити якість. Наприклад, текстильна промисловість у Бразилії підвищила ефективність і продуктивність завдяки використанню сучасного обладнання. Це дало змогу промисловості виробляти високоякісний текстиль, який може конкурувати з імпортними товарами.

2. Поліпшення досліджень і розробок

Технології також покращили можливості досліджень і розробок (R&D), що є важливим для успіху ISI. Завдяки використанню передових технологій промисловість може проводити науково-дослідну діяльність для покращення якості продукції, дизайну та інновацій. Це призводить до виробництва товарів, які є унікальними та мають конкурентну перевагу над імпортними товарами. Наприклад, автомобільна промисловість в Індії інвестувала значні кошти в науково-дослідні розробки, що призвело до виробництва автомобілів, які є паливноефективними та екологічно чистими.

3. Посилення конкуренції з боку імпорту

Хоча технологія покращила внутрішнє виробництво, вона також полегшила надходження іноземних товарів на внутрішній ринок. Використання платформ електронної комерції та Інтернету полегшило споживачам доступ до імпортних товарів і їх придбання. Це призвело до посилення конкуренції для вітчизняних галузей промисловості, які можуть важко конкурувати з іноземними товарами з точки зору ціни та якості.

4. Залежність від іноземних технологій

Одним із викликів ISI є залежність від іноземних технологій. Вітчизняна промисловість може не мати необхідних технологій для виробництва товарів, здатних конкурувати з імпортними товарами. У таких випадках галузям може знадобитися імпортувати технології, що може бути дорогим і вплинути на ефективність ISI. Однак деякі країни запровадили політику, спрямовану на заохочення передачі технологій від іноземних компаній до вітчизняних галузей. Наприклад, Китай вимагає від іноземних компаній створювати спільні підприємства з вітчизняними компаніями, що дозволяє передавати технології.

5. Потреба в кваліфікованій робочій силі

Технології також підвищили попит на кваліфіковану робочу силу у вітчизняній промисловості. З використанням передових технологій галузі потребують працівників, які мають необхідні навички для експлуатації та обслуговування обладнання. Це може бути проблемою для деяких країн, які відчувають дефіцит кваліфікованої робочої сили. Тому для країн важливо інвестувати в освітні та навчальні програми для розвитку необхідних навичок.

Технології мали як позитивний, так і негативний вплив на імпортозаміщувальну індустріалізацію. Незважаючи на те, що він покращив внутрішній виробничий і дослідницький потенціал, він також посилив конкуренцію з боку імпорту та створив залежність від іноземних технологій. Важливо, щоб політики враховували ці наслідки під час впровадження політики ISI та знаходили шляхи використання технологій для розвитку вітчизняної промисловості.

Impacts of Technology on Import Substitution Industrialization

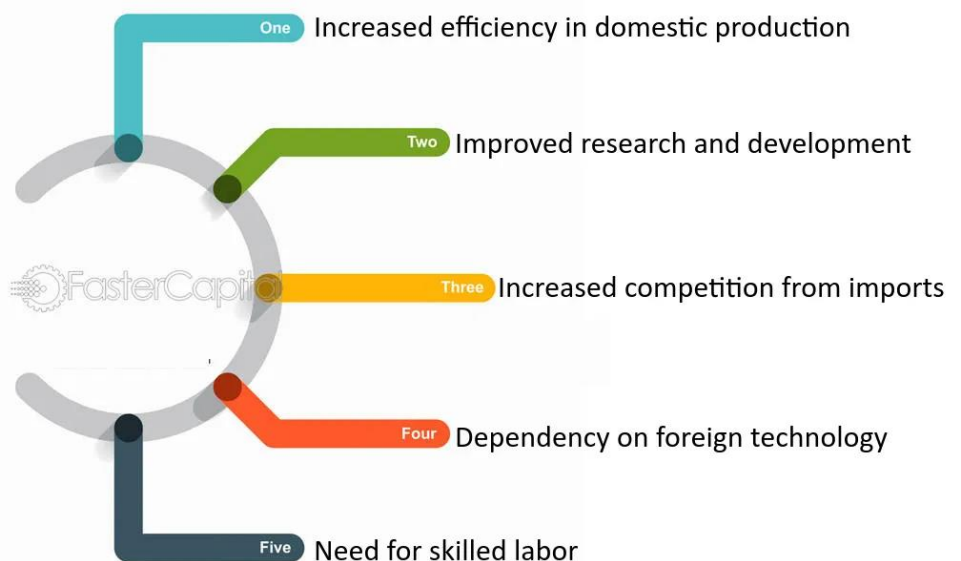

Рис. 3.3. Вплив технологій на індустріалізацію імпортозаміщення [41]

7. Виклики та можливості технологічного прогресу в індустріалізації імпортозаміщення

Технологічний прогрес був ключовим рушієм економічного зростання та розвитку багатьох країн. Використання передових технологій в індустріалізації

імпортозаміщення має потенціал для підвищення продуктивності, скорочення витрат і підвищення конкурентоспроможності. Однак впровадження нових технологій також може створити такі проблеми, як високі капітальні витрати, брак кваліфікованої робочої сили та ризик морального старіння технологій. У цьому розділі ми дослідимо виклики та можливості технологічного прогресу в індустриалізації імпортозаміщення.

1. Капітальні витрати

Однією з головних проблем технологічного прогресу в індустриалізації імпортозаміщення є високі капітальні витрати. Запровадження нової технології може вимагати значних інвестицій у машини, обладнання та інфраструктуру. Це може бути серйозною перешкодою г до входу для малих і середніх підприємств (МСП), які можуть не мати фінансових ресурсів для інвестицій у нові технології. Однак для МСП є можливості отримати доступ до фінансування через державні програми, венчурний капітал і краудфандингові платформи.

2. Відсутність кваліфікованої робочої сили

Іншою проблемою технологічного прогресу в індустриалізації імпортозаміщення є брак кваліфікованої робочої сили. Запровадження нових технологій часто вимагає спеціальних навичок, які можуть бути недоступними на місцевому ринку праці. Це може призвести до збільшення витрат на навчання та довшого часу впровадження нової технології. Щоб подолати цю проблему, уряди можуть інвестувати в освітні та навчальні програми для розвитку кваліфікованої робочої сили, яка може підтримувати впровадження нових технологій.

3. Застарілість технології

Ризик морального старіння є ще одним викликом технологічного прогресу в індустриалізації імпортозаміщення. Швидкі темпи технологічних змін можуть ускладнити підприємствам йти в ногу з останніми досягненнями. Це може призвести до інвестицій у технології, які швидко застарівають і вимагають дорогого оновлення або заміни. Щоб зменшити цей ризик, компанії можуть

інвестувати в гнучку модульну технологію, яку можна легко оновити або замінити за потреби.

4. Підвищення продуктивності

Однією з головних можливостей технологічного прогресу в індустріалізації імпортозаміщення є підвищення продуктивності. Запровадження нової технології може оптимізувати виробничі процеси, зменшити відходи та покращити контроль якості. Це може призвести до зниження витрат і підвищення прибутків для підприємств. Крім того, підвищення продуктивності може призвести до підвищення заробітної плати та кращих умов праці для працівників.

5. Підвищення конкурентоспроможності

Іншою можливістю технологічного прогресу в індустріалізації імпортозаміщення є підвищення конкурентоспроможності. Використання передових технологій може допомогти підприємствам конкурувати з іноземним імпортом шляхом зниження витрат і підвищення якості продукції. Це може допомогти створити рівні умови для вітчизняних підприємств і зменшити залежність від іноземного імпорту.

6. Інновації та дослідження та розробки

Нарешті, технологічний прогрес в імпортозаміщуючій індустріалізації також може призвести до інновацій та досліджень і розробок (НДДКР). Запровадження нових технологій може стимулювати інновації, дозволяючи підприємствам розробляти нові продукти та послуги. Крім того, розробка нових технологій може створити можливості для науково-дослідних партнерств між підприємствами та університетами чи дослідницькими установами.

Технологічний прогрес в індустріалізації імпортозаміщення створює як виклики, так і можливості. У той час як високі капітальні витрати, брак кваліфікованої робочої сили та ризик морального старіння можуть створювати проблеми, підвищення продуктивності, підвищення конкурентоспроможності та можливості для інновацій та досліджень і розробок можуть принести значні переваги. Щоб максимізувати переваги технологічного прогресу, підприємствам

і урядам необхідно інвестувати в освіту та навчання, гнучкі технології та варіанти фінансування для МСП.

Challenges and Opportunities of Technological Advancements in Import Substitution Industrialization

Рис. 3.4. Виклики та можливості технологічного прогресу в індустріалізації імпортозаміщення [45]

8. Приклади успішного впровадження технології імпортозаміщувальної індустріалізації

Впровадження технології імпортозамінної індустріалізації розглядається як важливий крок до досягнення економічного розвитку та зростання. Останнім часом було проведено кілька успішних прикладів впровадження технологій імпортозаміщуючої індустріалізації, які привели до позитивних результатів у різних секторах економіки.

1. Використання технологій у сільськогосподарському секторі: у багатьох країнах, що розвиваються, сільськогосподарський сектор є значним внеском в економіку. Однак через низку проблем, таких як погана інфраструктура та недостатнє фінансування, сектор не зміг повністю розкрити свій потенціал. У деяких успішних прикладах для подолання деяких із цих проблем застосовувалося використання технологій. Наприклад, було показано, що використання методів точного землеробства, таких як картографування ґрунту,

підвищує врожайність сільськогосподарських культур і знижує витрати виробництва. Крім того, використання мобільних додатків у розподілі сільськогосподарських ресурсів і продажу сільськогосподарської продукції спростило доступ до ринків, що призвело до збільшення прибутку для фермерів.

2. Використання технологій у виробничому секторі: виробничий сектор є значним внеском в економіку багатьох країн. Однак сектор зіткнувся з кількома проблемами, такими як високі витрати виробництва та низький рівень продуктивності. У деяких успішних прикладах для вирішення цих проблем використовувалося використання технологій. Наприклад, доведено, що використання автоматизації та робототехніки підвищує рівень продуктивності та знижує витрати виробництва. Крім того, використання передових технологій виробництва, таких як 3D-друк, полегшило виробництво складних деталей і компонентів, що призвело до підвищення ефективності виробничого процесу.

3. Використання технологій в енергетичному секторі: Енергія є вирішальним фактором у виробничому процесі та суттєвим внеском у зростання економіки. Однак у багатьох країнах, що розвиваються, енергетичний сектор стикається з кількома проблемами, такими як невідповідна інфраструктура та поганий доступ до джерел енергії. У деяких успішних прикладах для подолання цих проблем використовувалося використання технологій. Наприклад, використання відновлюваних джерел енергії, таких як сонячна та вітрова енергія, полегшило доступ до джерел енергії та зменшило залежність від викопного палива. Крім того, використання технології розумних електромереж сприяло ефективному розподілу енергії, що призвело до зменшення втрат енергії та підвищення надійності енергопостачання.

4. Використання технологій у сфері охорони здоров'я: охорона здоров'я є вирішальним аспектом людського розвитку та значним внеском у зростання економіки. Однак у багатьох країнах, що розвиваються, сектор охорони здоров'я стикається з кількома проблемами, такими як недостатнє фінансування та погана інфраструктура охорони здоров'я. У деяких успішних прикладах для вирішення цих проблем використовувалося використання технологій. Наприклад,

використання телемедицини спростило доступ до медичних послуг, особливо у віддалених районах. Крім того, використання електронних медичних записів полегшило ефективне управління даними пацієнтів, що призвело до покращення результатів медичної допомоги.

Успішне впровадження технологій імпортозаміщуючої індустріалізації призвело до позитивних результатів у різних секторах економіки. Використання технологій у сільському господарстві, промисловості, енергетиці та секторі охорони здоров'я полегшило доступ до ринків, підвищило рівень продуктивності, знизило витрати виробництва та покращило результати охорони здоров'я. Однак важливо зазначити, що успішне впровадження технологій в імпортозаміщувальну індустріалізацію потребує належного фінансування, належного планування та ефективних стратегій реалізації. Таким чином, політики повинні віддати перевагу використанню технологій в індустріалізації імпортозаміщення для досягнення сталого економічного розвитку та зростання.

Case Studies of Successful Implementation of Technology in Import Substitution Industrialization

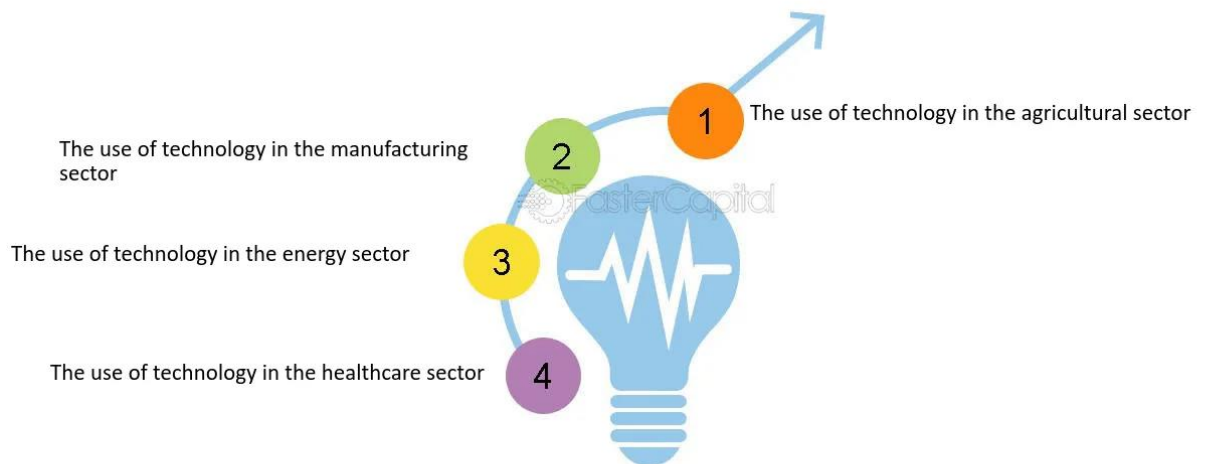

Рис. 3.5. Приклади успішного впровадження технологій імпортозамінної індустріалізації [41]

Після аналізу різних аспектів технологічного прогресу в індустріалізації імпортозаміщення стає зрозуміло, що існують як позитивні, так і негативні наслідки цієї стратегії. З економічної точки зору імпортозамінна індустріалізація може призвести до збільшення внутрішнього виробництва, створення робочих місць і зменшення залежності від іноземного імпорту. Однак це також може призвести до неефективності, низької якості продукції та обмеженого доступу до міжнародних ринків.

Рухаючись вперед, важливо розглянути майбутні перспективи індустріалізації імпортозаміщення та те, яку роль технології можуть відіграти в її успіху. Ось кілька ключових ідей:

1. Використовуйте технологічні досягнення. Оскільки технологія продовжує розвиватися, галузям промисловості важливо сприймати ці досягнення та включати їх у свої виробничі процеси. Це не тільки підвищить ефективність, а й покращить якість продукції.

2. Зосередженість на дослідженнях і розробках: інвестиції в дослідження і розробки можуть призвести до створення нових технологій та інновацій, які можуть підвищити конкурентоспроможність вітчизняних галузей промисловості.

3. Заохочуйте співпрацю: співпраця між різними галузями та секторами може призвести до обміну знаннями та досвідом, що може допомогти в розробці нових технологій і продуктів.

4. Розвивайте експортно-орієнтовані галузі: хоча імпортозамінна індустріалізація може призвести до внутрішнього виробництва, важливо також зосередитися на розвитку експортно-орієнтованих галузей. Це забезпечить більший доступ до міжнародних ринків і може призвести до посилення економічного зростання.

5. Розглянемо питання прав інтелектуальної власності: питання прав інтелектуальної власності може бути важливішим для галузей, які прагнуть запровадити нові технології у свої виробничі процеси. Вирішення цієї проблеми може допомогти у впровадженні нових технологій та інновацій.

6. Враховуйте вплив на навколишнє середовище. Оскільки галузі продовжують розвиватися та рости, важливо враховувати вплив їхніх виробничих процесів на навколишнє середовище. Інвестиції в стійкі технології можуть допомогти зменшити вплив на навколишнє середовище.

Conclusion and Future Prospects

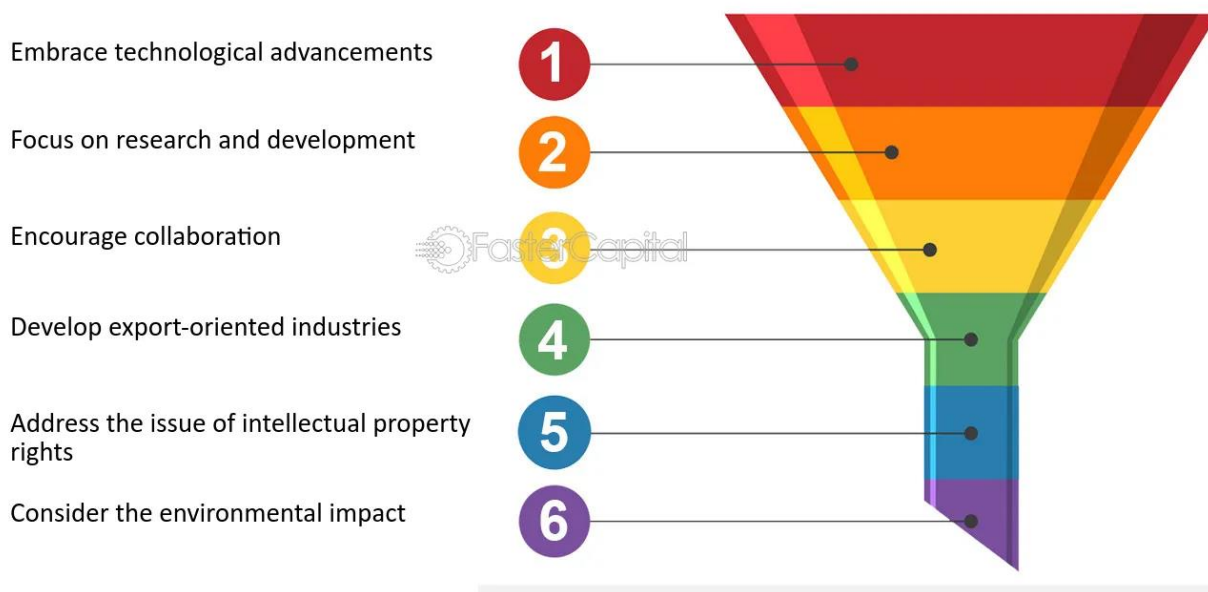

Рис. 3.6. Перспективні напрямки розвитку імпортозаміщення [38]

Загалом, майбутні перспективи імпортозаміщної індустріалізації залежать від впровадження нових технологій та інновацій. Важливо розглянути різні аспекти цієї стратегії та знайти баланс між внутрішнім виробництвом і міжнародною конкурентоспроможністю. Застосовуючи технологічний прогрес, інвестуючи в дослідження та розробки, заохочуючи співпрацю, розвиваючи експортно-орієнтовані галузі, вирішуючи питання прав інтелектуальної власності та враховуючи вплив на навколишнє середовище, можна досягти успіху індустріалізації імпортозаміщення.

3.2. Стан імпортозаміщення ринку сталі в Україні у воєнних умовах.

Після падіння на 55% минулого року український ринок торгівлі сталлю в 2023 році демонструє ознаки відновлення. Хоча підприємницька діяльність в Україні багато в чому залежить від форс-мажорних факторів (наприклад,

наявність води та електроенергії), українські компанії вже швидко адаптуються до нових умов, у тому числі в постачанні металопродукції.

Індекс ділових очікувань НБУ (BEI), який показує оцінку бізнесом поточного стану економіки, протягом останніх кількох місяців зростає, що свідчить про покращення ділової активності. У грудні 2022 року, коли були завдані ракетні удари по енергетичній інфраструктурі та перебої з електропостачанням промислових підприємств, BEI був на рівні 42,1 бала, а у квітні-травні 2023 року, коли ситуація покращилася, становив 51,5 бала та 50,5 балів відповідно.

Опитування операторів ринку торгівлі сталлю, проведене GMK Center, показало наявність різноспрямованих трендів – від оцінок стагнації (в галузі в цілому чи окремих її сегментах) до незначного зростання.

За словами Віталія Притули, попит на окремі види металопродукції стабілізувався і перекосів, які були в 2022 році, вже немає. Зараз продається все – і лист, і брус, і профільована труба, і куточок.

«З початку цього року динаміка продажів металопродукції відповідає аналогічному періоду 2022 року. Для нас це свідчить про те, що ринок торгівлі сталлю знаходиться в стагнації, що також підтверджується відгуками клієнтів. Це важко пояснити, адже травень – це місяць, коли зазвичай починався торговий бум, але цього року його фактично не було. При цьому минулого року наші продажі в натуральному вираженні зросли в 4 рази», – додає Віталій Притула, керівник компанії «Єврометал», яка спеціалізується на продажу імпортової металопродукції.

Покращення ділової активності добре корелює зі зростанням попиту на металопродукцію. За словами комерційного директора Vartis Сергія Коваленка, на початку року очікувалося зростання попиту на 10-15%, в цілому ця тенденція зберігається, і прогнози підтвердилися реальними результатами.

По жодній групі прокату не було падіння попиту. У період з січня 2023 року включно по травень 2023 року – лише зростання споживання. За нашими

оцінками, найбільше зростання споживання відбулося у профільних труб, на другому місці – арматура, на третьому – катанка.

У першому півріччі 2023 року наші продажі зросли на 20%, що корелює зі зростанням попиту з боку машинобудівної галузі.

«Метінвест-СМК» за січень-травень 2023 року оцінює ємність українського ринку металопрокату (без урахування сталі з фарбою) майже в 1 млн тонн, що приблизно на 1% нижче цього показника за аналогічний період минулого року.

Динаміка попиту в різних сегментах металопродукції в січні-травні 2023 року сильно відрізнялася. Найбільше зростання у січні-травні 2023 року порівняно з відповідним періодом минулого року у відсотковому вираженні спостерігається в сегменті холоднокатаного прокату. Цей сегмент виріс на 34% – до 88 тис. тон. Водночас у сегменті гарячекатаного прокату, який є найбільшим у структурі плоского прокату, спостерігається незначне зниження потужностей – на 4%, до 310 тис. тон.

За даними Метінвест-СМЦ, з початку 2023 року спостерігалось сезонне відновлення холоднокатаного прокату з 12 тис. тонн у січні до 19 тис. тонн у весняні місяці, оцинкованого прокату зростання склало з 14 тис. тонн до 16-18 тис. тонн, по гарячекатаному плоскому прокату зростання склало з 31 тис. тонн у січні до 74 тис. тонн навесні. Значне пожвавлення спостерігалось в сегменті фасонного та сортового прокату – з 10 тис. тонн до 22 тис. тонн.

За даними Метінвест-SMC, у січні-травні 2023 року продажі металургійної галузі зросли на 22%. Щомісячні поставки катанки становили 28-33 тис. тонн, без сезонного зростання поставок. Метінвест-СМК також відзначає зростання попиту на металопродукцію в будівельній галузі на 18%. Поставки арматури на український ринок зросли з 18,4 тис. тонн у січні до 44-50 тис. тонн у березні-травні. Попри активізацію навесні, середньомісячна ємність ринку арматури не перевищує половини ємності січня 2022 року.

Основним фактором зростання щодо катанки ми бачимо збільшення обсягів експорту метизної продукції. Сировиною для металовиробів виступає

катанка, майже 90% всієї виробленої продукції йде на експорт. Тому, маючи запити на цю продукцію за межами України, обсяги її виробництва в цілому зросли. Спостерігається зростання попиту в будівельній галузі. Наразі відновлюється будівництво житлових комплексів, насамперед тих, що знаходяться на завершальній стадії будівництва, особливо в Західних регіонах України. Також зросло споживання в приватних домогосподарствах, особливо в районах, де було найбільше руйнувань від військових дій. Ринок забудовників у Києві рівномірно поживався», – пояснює Сергій Коваленко.

За словами Ігоря Удовіченка, серед галузей машинобудування, які активно споживають сталь, можна виділити вагонобудування та гірниче машинобудування. Це галузі, які сьогодні забезпечують стабільний попит на внутрішньому ринку. Попит з боку промисловості сільськогосподарського машинобудування слабкий, оскільки цей сектор відновлюється дуже повільно.

На тлі зростання світових цін на початку 2023 року лютневий землетрус у Туреччині, а також промислові пожежі на сталеливарних заводах у Європі призвели до місячного зростання цін у січні-березні на 4-5% на українському ринку. У квітні відбувся розворот цінового тренду, ціни почали падати, а в травні це падіння прискорилося. Загалом ціни у травні порівняно з січнем зросли приблизно на 3%, тобто падіння останніх місяців практично нівелювало зростання цін на початку року», – зазначають у Метінвест-СМЦ.

За словами Віталія Притули, у січні-лютому ціни на імпорتنу металопродукцію різко зросли на 15-20%, але з кінця березня спостерігається тенденція до зниження до рівня грудня 2022 року, тобто одного з локальних мінімумів.

За оцінками Vartis, з другої половини квітня спостерігається незначне зниження цін, зокрема на наступні види сталевих прокату:

- арматура – на 11%;
- катанка – 8%;
- фасон (кут 25-63 мм) – на 5%;
- товстий прокат (10-12 мм) – на 3%;

- гарячекатана листова сталь – 3%;
- холоднокатана сталь (1,5 мм) – 3%.

З початку червня ми спостерігаємо позитивну динаміку на всіх експортних ринках, що призвело до зростання цін в Україні.

Найбільш дефіцитними у 2022 році на українському ринку (і потребували імпортозаміщення) були товсті листи від 10 мм і вище, двотавр, кутник і швелер. Зараз усі ці пункти вже замінені.

Усі дефіцитні позиції, які утворилися через призупинення виробництва певної металопродукції на українських підприємствах, уже закриті. Імпортозаміщення вже відбулося, дефіциту певної металопродукції на ринку немає. Ми імпортуємо продукцію з різних країн – Туреччини (50% – лист, куток, профільна труба) та Європи (50% – брус, швелер, профільна труба). Листи товщиною від 10 мм і вище привозяться з Румунії та Італії, решта металопродукції імпортується з Туреччини, Словаччини, Румунії та інших країн.

По-перше, після втрати маріупольських металургійних активів постало питання імпорту гарячекатаного листа. Імпорт здійснюється як з італійських активів, що входять до групи Метінвест, так і з європейських заводів LIBERTY GALATI і U.S.Steel Kosice, а також турецьких виробників. З болгарського активу Promet Steel здійснюються регулярні поставки арматури, кутка, а також сортового прокату.

Окрема історія – оцинкована сталь. Через знищення його найбільшого виробника – ММК імені Ілліча, його внутрішнє виробництво в 2022 році впало на 74% р/р – до 127 тис. тонн. У той же час, за даними Метінвест-SMC, імпорт оцинкованої сталі в минулому році зріс на 27% г/г – до 84 тис. тонн.

У зв'язку з плановим ремонтом «Юністил», а також розширенням асортименту, здійснюється поставка оцинковки турецького виробництва.

Подібна ситуація, коли внутрішній попит на металопродукцію покривається імпортом, спостерігається і щодо прокату з покриттям. Однак у цьому випадку ще до війни власних потужностей України було недостатньо для покриття внутрішнього ринку. За даними Metipol, внутрішнє виробництво сталі

з кольоровим покриттям у 2022 році скоротилося на 38% р/р – до 37,5 тис. тон, а з обсягу видимого споживання 152,5 тис. тон лише 19% припало на національних виробників.

Таким чином, щодо оцинкованого та полімерного прокату Україна точно залишиться імпортозалежною. Від такої ситуації виграють європейські, турецькі та китайські виробники.

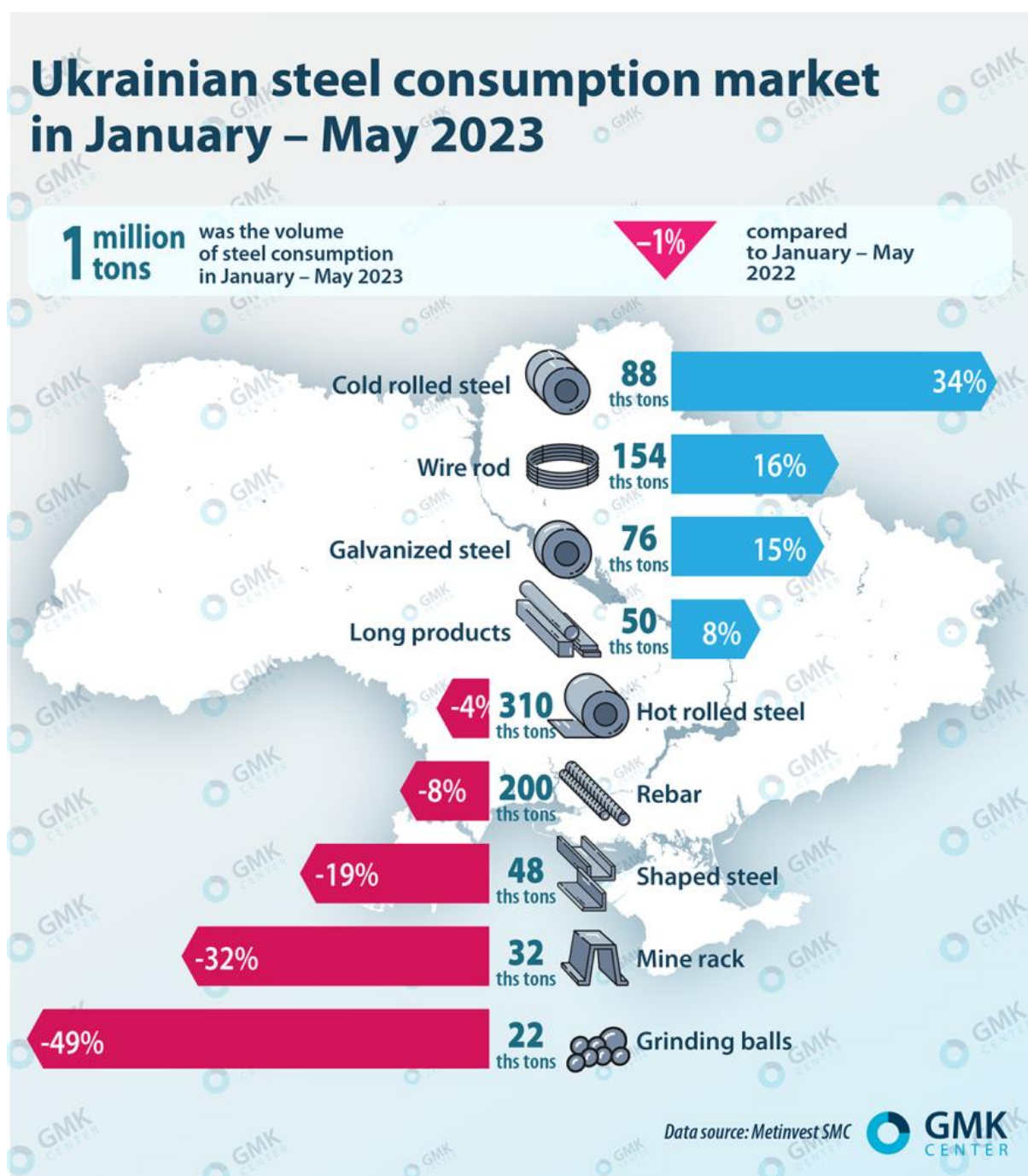

Рис. 3.7. Споживання на ринку металопродукту [28]

Статус «net»....

Після закінчення війни Україна має всі шанси за певними позиціями перетворитися на нетто-імпортера металопродукції. В першу чергу це стосується плоских виробів, в тому числі оцинкованих і фарбованих.

Як приклад можна навести показники імпорту за чотири місяці 2023 року. За цей період Україна збільшила імпорт плоского прокату в 2,4 рази в порівнянні з аналогічним періодом минулого року – до 232,4 тис. тон. Для порівняння: цей показник у 2022 році знизився на 32,8% р/р – до 472 тис. тон. З імпортом сортового прокату ситуація протилежна: поставки в натуральному вираженні в січні-квітні 2023 року скоротилися на 24% р/р – до 30,3 тис. тон. У 2022 році цей показник впав на 70,5% р/р – до 96 тис. тон.

Основна частина імпорту надходила з європейських країн. У загальному обсязі імпортних поставок плоского прокату у 2022 році та січні-квітні 2023 року частка європейських постачальників становила 46,6% та 27%, сортового прокату – 44,4% та 46,6% відповідно. Попри загальне падіння імпорту плоского прокату у 2022 році, поставки цього металопродукту з Європи в Україну зросли на 22% р/р – до 220,4 тис. тон. Водночас імпорт європейського сортового прокату скоротився на 46,9% р/р – до 26 тис. тон, оскільки вітчизняне виробництво навряд чи зможе покрити потреби післявоєнного відновлення. При цьому європейські виробники зможуть збільшити поставки своєї продукції в Україну.

Необхідність імпорту плоского прокату безпосередньо пов'язана з руйнуванням двох маріупольських заводів і недостатньою потужністю решти. Водночас потреби України в сортовому прокаті не такі великі, як у плоскому, оскільки сортовий прокат використовується переважно в будівництві, і цей сектор економіки навряд чи продемонструє значну позитивну динаміку до кінця війни.

Також український статус нетто-імпортера стосується низки специфічних профільних сталевих виробів – залізничних рейок тощо. На закупівлю останніх Франція виділила Україні кредит у розмірі €37,6 млн, що дозволить закупити

понад 25 тис. тон рейок. Після знищення «Азовсталі» Україна не мала власного виробництва залізничних рейок.

Очевидно, що до покращення ситуації у двох ключових металоспоживаючих галузях України – будівництві (падіння на 65% порівняно з 2021 роком) та машинобудуванні (-41,1%), суттєвих передумов для збільшення внутрішнього попиту на металопродукцію практично не буде. Великі надії покладаються на комплексне післявоєнне відновлення інфраструктури, але поки про це більше говорять, ніж роблять і виділяють на це кошти.

У той же час гравці ринку торгівлі сталлю дають обережні оптимістичні прогнози на поточний рік. Очікується зростання продажів металопрокату на рівні не менше 10-15% порівняно з минулим роком і планує розширювати мережу сталеливарних центрів. Ринок очікує збільшення обсягів робіт у рамках програми відновлення пошкодженої російською агресією інфраструктури.

Наші очікування на друге півріччя досить оптимістичні, виходячи з динаміки відновлення ринку металопродукції з початку 2023 року. Великі інфраструктурні проекти, адаптація промислових підприємств до нових реалій, пошук нових ринків збуту та ланцюги поставок сприятимуть збільшенню попиту на сталеливарну продукцію.

Малі та середні переробні підприємства отримають 2,5 млн доларів підтримки в рамках ініціативи, що реалізується Програмою USAID «Конкурентоспроможна економіка в Україні». Грантова програма надасть близько 25 грантів у розмірі від 75 000 до 150 000 доларів США. Програма грантів реалізується у партнерстві з Мінекономіки.

Розвиток вітчизняної переробної промисловості є одним із пріоритетних завдань нашого Уряду. Гранти, надані USAID, підтримають МСП у діяльності, яка сприяє виробництву інноваційної продукції, модернізації виробництва, скороченню фізичної праці в поєднанні зі створенням більш висококваліфікованих робочих місць, підвищенню ефективності використання інших ресурсів, імпортозаміщенню в Український ринок та/або експорт української продукції для заповнення ніш, раніше зайнятих російською та

білоруською продукцією, та локалізація виробництва товарів, необхідних для реконструкції.

Малі та середні підприємства в Україні стикаються з величезною кількістю викликів, спричинених війною. Одним із напрямів роботи USAID є забезпечення сталого розвитку МСП та підтримка Уряду України у здійсненні реформ, які забезпечать конкурентоспроможність економіки та сприятливого середовища для відновлення України. Нова грантова програма розроблена, щоб допомогти українським виробничим МСП створювати продукцію з високою доданою вартістю, збільшувати виробництво, впроваджувати інновації та виходити на нові ринки шляхом інтеграції в глобальні ланцюжки доданої вартості.

Висновки до розділу 3

Технологічний прогрес може зіграти вирішальну роль в успіху імпортозаміщувальної індустріалізації. Кожна технологія має свої переваги та недоліки, і країни, що розвиваються, повинні ретельно розглянути свої варіанти, виходячи зі своїх конкретних потреб і ресурсів. Країни, що розвиваються, також можуть використовувати партнерські відносини з розвиненими країнами та міжнародними організаціями, щоб отримати доступ до новітніх технологій і досвіду. Зрештою, метою ISI має бути створення стійкої та конкурентоспроможної вітчизняної промисловості, яка зможе задовольнити потреби місцевого ринку та конкурувати на глобальному рівні.

Однією з ключових стратегій для країн, що розвиваються, досягнення самозабезпеченості та зменшення залежності від імпорту є імпортозамінна індустріалізація (ISI). Цей підхід має на меті сприяти внутрішньому виробництву шляхом заміни імпортованих товарів альтернативними місцевими. Однак, щоб зробити ISI стійким і успішним, вкрай важливо використовувати технологічні досягнення, які можуть підвищити продуктивність, ефективність і конкурентоспроможність.

Впровадження технології імпортозамінної індустріалізації розглядається як важливий крок до досягнення економічного розвитку та зростання. Останнім часом було проведено кілька успішних прикладів впровадження технологій імпортозаміщуючої індустріалізації, які привели до позитивних результатів у різних секторах економіки. Використання технологій у сільськогосподарському секторі: у багатьох країнах, що розвиваються, сільськогосподарський сектор є значним внеском в економіку. Однак через низку проблем, таких як погана інфраструктура та недостатнє фінансування, сектор не зміг повністю розкрити свій потенціал. У деяких успішних прикладах для подолання деяких із цих проблем застосовувалося використання технологій. Наприклад, було показано, що використання методів точного землеробства, таких як картографування ґрунту, підвищує врожайність сільськогосподарських культур і знижує витрати виробництва. Крім того, використання мобільних додатків у розподілі сільськогосподарських ресурсів і продажу сільськогосподарської продукції спростило доступ до ринків, що призвело до збільшення прибутку для ферм.

Використання технологій у виробничому секторі: виробничий сектор є значним внеском в економіку багатьох країн. Однак сектор зіткнувся з кількома проблемами, такими як високі витрати виробництва та низький рівень продуктивності. У деяких успішних прикладах для вирішення цих проблем використовувалося використання технологій. Наприклад, доведено, що використання автоматизації та робототехніки підвищує рівень продуктивності та знижує витрати виробництва. Крім того, використання передових технологій виробництва, таких як 3D-друк, полегшило виробництво складних деталей і компонентів, що призвело до підвищення ефективності виробничого процесу.

Усі дефіцитні позиції, які утворилися через призупинення виробництва певної металопродукції на українських підприємствах, уже закриті. Імпортозаміщення вже відбулося, дефіциту певної металопродукції на ринку немає. Ми імпортуємо продукцію з різних країн – Туреччини (50% – лист, куток, профільна труба) та Європи (50% – брус, швелер, профільна труба). Листи

товщиною від 10 мм і вище привозяться з Румунії та Італії, решта металопродукції імпортується з Туреччини, Словаччини, Румунії та інших країн.

По-перше, після втрати маріупольських металургійних активів постало питання імпорту гарячекатаного листа. Імпорт здійснюється як з італійських активів, що входять до групи Метінвест, так і з європейських заводів LIBERTY GALATI і U.S.Steel Kosice, а також турецьких виробників. З болгарського активу Promet Steel здійснюються регулярні поставки арматури, кутка, а також сортового прокату.

Після закінчення війни Україна має всі шанси за певними позиціями перетворитися на нетто-імпортера металопродукції. В першу чергу це стосується плоских виробів, в тому числі оцинкованих і фарбованих.

ВИСНОВКИ

Геополітика швидко змінює ландшафт світової торгівлі. Політичне середовище всього кілька десятиліть тому здається далеким спогадом. У період реформ 1990-х і 2000-х років країни, що розвиваються, і країни з перехідною економікою відкрили свої ринки та прийняли глобалізацію. У цей період було створено Світову організацію торгівлі, яка встановила засновану на правилах систему недискримінаційної торгівлі. Він також відзначався відсутністю геополітичної напруженості, оскільки Китай зосереджувався на зростанні, а Росія боролася зі стабілізацією.

Зараз політики обговорюють майбутнє глобалізації. Вони стурбовані фрагментацією світової економіки та порушенням правил глобальної торгівлі. Торгові інтервенції зростають у формі промислової політики та субсидій, обмежень імпорту, заснованих на національній безпеці та екологічних інтересах, а також експортного контролю, щоб покарати геополітичних суперників і забезпечити внутрішні постачання.

Обмеження торгівлі може мати ефект снігової кулі. З'являється все більше доказів того, що імпортозаміщення стримує економічне зростання в довгостроковій перспективі та стримує прогрес. Імпортозаміщення - це економічна політика, яка виступає за заміну імпорту місцевою продукцією.

Майже ідеальний приклад можна побачити в Індії, де утримували економічне зростання в Індії на низькому рівні, поки економіка не була поступово відкрита з 1991 року тодішнім міністром фінансів Манмоханом Сінгхом. Сьогодні Індія є найбільш швидкозростаючою великою економікою у світі, її зростання, як очікується, становитиме понад 6% у 2023 році.

Імпортозаміщення може бути потужним інструментом, що веде до економічного зростання країни та її стабільного становища на міжнародному рівні. Стратегія імпортозаміщення розрахована на довгострокову перспективу і має забезпечити досягнення цілей потужності та структури вітчизняного виробництва при зниженні споживання імпортованих товарів. Основним напрямком

стратегії імпортозаміщення є скорочення існуючого імпорту, щоб забезпечити підтримку вітчизняних виробників і організувати цей процес таким чином, щоб зберегти високі показники внутрішнього виробництва. Зазначену стратегію слід реалізовувати точно та раціонально, тоді як її необґрунтоване застосування може створити дефіцит або дефіцит товарів першої необхідності, які іноді неможливо виробити всередині країни через географічні чи технологічні причини, або навіть сприяти контрзаходам з боку інших країн, що може призвести до нульового прибутку від міжнародної торгівлі та, як наслідок, до низького або негативного торговельного балансу.

Континентальне імпортозаміщення виходить за межі протекціонізму. Це гучний заклик віддати пріоритет африканським галузям промисловості та підвищити цінність і включити бренд «Зроблено в Африці». Щоб це бачення принесло плоди, необхідно розглянути три основні підходи.

По-перше, імпортозаміщення не може призводити до неефективних виробничих структур і має визначатися продуктивністю. Африканська континентальна зона вільної торгівлі (AfCFTA) готова зменшити цей ризик. Маючи потенційний ринок у 1,4 мільярда людей, AfCFTA обіцяє економію на масштабі та сприяє конкуренції, забезпечуючи доступність кращих африканських продуктів за конкурентними цінами. Розробка політики має бути зосереджена на захисті від неефективності, а африканські країни повинні навчитися будувати високопродуктивну, трудомістку економіку, здатну використовувати інновації та нові технології. Також потрібні інвестиції у створення високоякісних програм розвитку потенціалу, які забезпечать зростаючу робочу силу континенту відповідними навичками для виходу на ринок праці, готової конкурувати на найвищому рівні.

Тут важливо зазначити, що успіх експорту цих країн зумовлений саме правильним вибором своєї конкурентної переваги на світовому ринку. І це не обов'язково праця. Наприклад, істотною перевагою Південної Кореї в якийсь момент виявилася логістична близькість до театру військових дій у В'єтнамі, що

мотивувало США закуповувати продукцію для їхньої армії саме там, оскільки це було дешевшим.

Порівняно з 2021 роком, у 2022 році вже було припинено 58% загального імпорту ЄС із росії – безпрецедентне розмежування. Імпорт неенергетичних товарів з росії скоротився майже на 60%, причому найбільш відчутно впали залізо та сталь, дорогоцінні метали та деревина. Цей рух прискорюється: падіння імпорту неенергетичних товарів становить понад 75% за перший квартал 2023 року, а падіння ще більше для енергетичних товарів – мінус 80%.

У той же час ЄС також гарантує, що його санкції не впливають надмірно на торгівлю в таких секторах, як продовольча та енергетична безпека, для третіх країн у всьому світі, зокрема найменш розвинених. Для цього встановлено спеціальні винятки та вказівки. Загарбницька війна росії є першопричиною глобального шоку в постачанні продуктів харчування та супутніх товарів через вторгнення в Україну, одну з головних житниць світу. Той факт, що росія вирішила вийти з Чорноморської зернової ініціативи в липні минулого року, масово атакуючи українські порти, ризикує знову погіршити ситуацію з глобальною продовольчою безпекою в найближчі місяці. ЄС продовжуватиме протидіяти фальшивому наративу Росії щодо цих питань і тісно співпрацюватиме з партнерами, на яких дії Росії негативно впливають, щоб пом'якшити ці наслідки.

Справжній успіх імпортозаміщення слід оцінювати не за його здатністю створювати та підтримувати захищені галузі, а за його здатністю прискорити зростання всієї економіки. Справа в тому, що імпортозаміщення руйнується на цьому показнику. Захищені продукти часто коштують дорожче для виробництва вдома, ніж за кордоном, у той час як для незахищених продуктів все навпаки. Захист підтримує більш дорогі продукти, стимулюючи ресурси переходити в них і виходити з дешевих продуктів.

Поширена помилка серед політиків полягає в тому, що імпортозаміщення можна успішно здійснювати разом зі стимулюванням експорту для збільшення ВВП. Це не враховує того, що з фіксованим обсягом ресурсів, доступних у

певний момент часу, підтримка підмножини галузей означає перешкоджання іншим.

Однією з ключових стратегій для країн, що розвиваються, досягнення самозабезпеченості та зменшення залежності від імпорту є імпортозамінна індустріалізація (ISI). Цей підхід має на меті сприяти внутрішньому виробництву шляхом заміни імпортних товарів альтернативними місцевими. Однак, щоб зробити ISI стійким і успішним, вкрай важливо використовувати технологічні досягнення, які можуть підвищити продуктивність, ефективність і конкурентоспроможність.

Впровадження технології імпортозамінної індустріалізації розглядається як важливий крок до досягнення економічного розвитку та зростання. Останнім часом було проведено кілька успішних прикладів впровадження технологій імпортозаміщуючої індустріалізації, які привели до позитивних результатів у різних секторах економіки. Використання технологій у сільськогосподарському секторі: у багатьох країнах, що розвиваються, сільськогосподарський сектор є значним внеском в економіку. Однак через низку проблем, таких як погана інфраструктура та недостатнє фінансування, сектор не зміг повністю розкрити свій потенціал. У деяких успішних прикладах для подолання деяких із цих проблем застосовувалося використання технологій. Наприклад, було показано, що використання методів точного землеробства, таких як картографування ґрунту, підвищує врожайність сільськогосподарських культур і знижує витрати виробництва. Крім того, використання мобільних додатків у розподілі сільськогосподарських ресурсів і продажу сільськогосподарської продукції спростило доступ до ринків, що призвело до збільшення прибутку для ферм.

Використання технологій у виробничому секторі: виробничий сектор є значним внеском в економіку багатьох країн. Однак сектор зіткнувся з кількома проблемами, такими як високі витрати виробництва та низький рівень продуктивності. У деяких успішних прикладах для вирішення цих проблем використовувалося використання технологій. Наприклад, доведено, що використання автоматизації та робототехніки підвищує рівень продуктивності та

знижує витрати виробництва. Крім того, використання передових технологій виробництва, таких як 3D-друк, полегшило виробництво складних деталей і компонентів, що призвело до підвищення ефективності виробничого процесу.

Усі дефіцитні позиції, які утворилися через призупинення виробництва певної металопродукції на українських підприємствах, уже закриті. Імпортозаміщення вже відбулося, дефіциту певної металопродукції на ринку немає. Ми імпортуємо продукцію з різних країн – Туреччини (50% – лист, куток, профільна труба) та Європи (50% – брус, швелер, профільна труба). Листи товщиною від 10 мм і вище привозяться з Румунії та Італії, решта металопродукції імпортується з Туреччини, Словаччини, Румунії та інших країн.

По-перше, після втрати маріупольських металургійних активів постало питання імпорту гарячекатаного листа. Імпорт здійснюється як з італійських активів, що входять до групи Метінвест, так і з європейських заводів LIBERTY GALATI і U.S.Steel Kosice, а також турецьких виробників. З болгарського активу Promet Steel здійснюються регулярні поставки арматури, кутка, а також сортового прокату.

Після закінчення війни Україна має всі шанси за певними позиціями перетворитися на нетто-імпортера металопродукції. В першу чергу це стосується плоских виробів, в тому числі оцинкованих і фарбованих.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Adewale, A. R. 2017. "Import Substitution Industrialisation and Economic Growth – Evidence from the Group of BRICS Countries." *Future Business Journal* 3: 138–58. <https://doi.org/10.1016/j.fbj.2017.06.001>. [Search in Google Scholar](#)
2. Amin, S. 1971. *Accumulation on a Global Scale: Criticism of the Theory of Underdevelopment*, https://www.persee.fr/doc/raipr_0033-9075_1971_num_19_1_1508_t1_0120_0000_4. [Search in Google Scholar](#)
3. Analytical report of the National Social Democratic Party to the Annual Message of the President of Ukraine to the Verkhovna Rada of Ukraine on Internal and External Status of Ukraine in 2020, <https://www.president.gov.ua/news/poslannya-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-do-verho-64717>. [Search in Google Scholar](#)
4. Åslund, A., and M. Dabrowski. 2015. *Challenges of Globalization: Imbalances and Growth*, <https://www.researchgate.net/publication/227441550>. [Search in Google Scholar](#)
5. Baran, P. 1957. *The Political Economy of Growth*. New York: Monthly Review. [Search in Google Scholar](#)
6. Burakovsky, I. 2000. *Theory of International Trade*. Kyiv: Osnovy. [Search in Google Scholar](#)
7. Dunaev, I. V. 2012. "Import Substitution in the Context of the Choice of Mechanisms of State Foreign Trade Policy of Ukraine." *State Building* 1: 56–64. [Search in Google Scholar](#)
8. Epshtein, D. 2017. "Business Source Premier." *Problems of Economic Transition* 59: 186–201, <https://doi.org/10.1080/10611991.2017.1319196>. [Search in Google Scholar](#)
9. Genereux, F. 2017. *Protectionism: A Brake on Economic Growth: Economic Studies*, <https://www.desjardins.com/ressources/pdf/pv170217-e.pdf>. [Search in Google Scholar](#)
10. Gorska, O. 2002. "The Structure of the Economy of Ukraine as a Factor of Economic Security." *Regionalna Ekonomika* 3: 61–8. [Search in Google Scholar](#)
11. Government of Ukraine. 2020. *Gross Domestic Product by Production Method and Gross Value Added by Type of Economic Activity*. Also available at http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2008/vvp/vvp_ric/arh_vtr_u.htm. [Search in Google Scholar](#)
12. Government of Ukraine. 2021a. *Export, Import of the Foreign Trade Balance of Ukraine*, <https://www.me.gov.ua/Charts/Detail?lang=uk-UA&id=e8cb4705-5ddf-436c-9cc0-56ec4ce2a2de>. [Search in Google Scholar](#)

13. Government of Ukraine. 2021b. *Foreign Trade in Goods*, <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external/data-sector-external#3>. Search in Google Scholar
14. Government of Ukraine. 2021c. *Gross Domestic Product by Categories of End Use*, http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/vvp/vvp_ric/arh_vvpzkkv_u.htm. Search in Google Scholar
15. Hoffmann, L. 1970. *Import Substitution and Economic Growth in Developing Countries*, https://www.persee.fr/doc/reco_0035-2764_1972_num_23_1_408014_t1_0129_0000_001. Search in Google Scholar
16. Inshyn, M., T. Vakhonieva, A. Korotkikh, A. Denysenko, and K. Dzhura. 2021. “Transformation of Labor Legislation in the Digital Economy.” *InterEULawEast* 8 (1): 39–56, doi:<https://doi.org/10.22598/iele.2021.8.1.3>. Search in Google Scholar
17. Irwin, D. A. 2020a. *Import Substitution is Making an Unwelcome Comeback*, <https://www.piie.com/blogs/trade-and-investment-policy-watch/import-substitution-making-unwelcome-comeback>. Search in Google Scholar
18. Irwin, D. A. 2020b. *The Rise and Fall of Import Substitution*, <https://www.piie.com/publications/working-papers/rise-and-fall-import-substitution.10.3386/w27919>. Search in Google Scholar
19. Krugman, P. 2018. *Thinking about a Trade War*. New York, <https://www.nytimes.com/2018/06/17/opinion/thinking-about-a-trade-war-very-wonkish.html>. Search in Google Scholar
20. Lachmann, W. 2004. *Development Policy*, Vol. 1. Munich: Basics Oldenbourg Wissenschaftsverlag GmbH. Search in Google Scholar
21. Lang, N. 1992. “Beyond Import Substitution and Export Promotion: A New Typology of Trade Strategies.” *Journal of Development Studies* 28: 447–72, <https://doi.org/10.1080/00220389208422241>. Search in Google Scholar
22. Long, G. 2010. *China’s Sustainable Trade Strategy: An Overview*. International Institute for Sustainable Development, https://www.iisd.org/system/files/publications/china_sustainable_trade_strategy.pdf. Search in Google Scholar
23. Lupak, R. L. 2018. *State Policy of Import Substitution in the System of Economic Security of Ukraine: Priorities and Implementation Tools*, 527. Lviv: NNVK “ATB” Publishing House, http://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/kafedry/Ekonomiky/Docs/2018_Monografiya_Lupak_R._L.pdf. Search in Google Scholar

24. Mazaraki, A. 2010. *Ukraine's Economic Security in the Face of Globalization Challenges*. Kyiv: NISS.[Search in Google Scholar](#)
25. Mazaraki, A. A., T. M. Melnik, and V. V. Yukhimenko. 2014. *Strategy of Post-crisis Development of the Foreign Economic Sector of Ukraine*. Kyiv: KNTEU.[Search in Google Scholar](#)
26. Melnyk, T. M., and K. S. Pugachevskaya. 2016. "Import Dependence of Ukraine's Economy and Priorities of Selective Import Substitution." *Economy of Ukraine* 4: 29–44.[Search in Google Scholar](#)
27. National Bank of Ukraine 2009. *Statistics of the External Sector of Ukraine According to the Methodology of the 6th Edition of 'Guidelines on Balance of Payments and International Investment Position*, <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external/data-sector-external#1>.[Search in Google Scholar](#)
28. National Bank of Ukraine 2021. "Inflation Report", <https://bank.gov.ua/monetary/report>.[Search in Google Scholar](#)
29. Noland, M., and S. Robinson. 2016. "Impact of Clinton's and Trump's Trade Proposals." In *Assessing Trade Agendas in the US Presidential Campaign*, 17–39. Peterson Institute for International Economics, <https://www.rexsresources.com/uploads/6/5/2/1/6521405/piieb16-6.pdf>.[Search in Google Scholar](#)
30. Novikovas, A., L. Novikoviene, R. Shapoval, and K. Solntseva. 2017. "The Peculiarities of Motivation and Organization of Civil Defence Service in Lithuania and Ukraine." *Journal of Security and Sustainability Issues* 7 (2): 369–80, [https://doi.org/10.9770/jssi.2017.7.2\(16\)](https://doi.org/10.9770/jssi.2017.7.2(16)).[Search in Google Scholar](#)
31. OECD 2010. *Measuring Globalisation: OECD Economic Globalisation Indicators*, https://estadisticas.pr/files/BibliotecaVirtual/OECD_EGI_2010_en.pdf.[Search in Google Scholar](#)
32. Ostapenko, T. 2009. "The Impact of Export-oriented and Import-Substituting Industries on the Growth of Ukraine's Economy." *Economics, Finance, Law* 10: 11–6.[Search in Google Scholar](#)
33. Polyakova, Y. 2012. "Comparative Analysis of Innovation Activity of Post-Soviet Countries." *Strategy and Mechanisms of Regulation of Industrial Development* 1: 355–64.[Search in Google Scholar](#)
34. Posen, A. S. 2018. *The Post-American World Economy*. In *Globalization in the Trump Era*, <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2018-02-13/post-american-world-economy>.[Search in Google Scholar](#)

35. Ruslan, K., M. Inshyn, S. Dmytro, T. Yelena, and Olena, A. 2020. "Occupational Safety and Health of Factory Workers in European Countries in the Nineteenth Century: Historical and Legal Analysis." *Labor History* 61 (3–4): 388–400, <https://doi.org/10.1080/0023656X.2020.1775796>.[Search in Google Scholar](#)
36. Santos, T. 1969. "The Crisis of Development Theory and the Problem of Dependence in Latin America." *Siglo* 21: 42–43.[Search in Google Scholar](#)
37. Shafaeddin, M., and J. Pizarro. 2007. *Comparative Experience of China and Mexico*, https://www.researchgate.net/publication/24115101_From_Export_Promotion_To_Import_Substitution_Comparative_Experience_of_China_and_Mexico. From Export Promotion to Import Substitution.[Search in Google Scholar](#)
38. Skripnichenko, M. I. 2015. *Models for Identifying Macroeconomic Imbalances in Ukraine*. Kyiv: IEP of the National Academy of Sciences of Ukraine.[Search in Google Scholar](#)
39. State Statistics Service of Ukraine. 2021, <http://www.ukrstat.gov.ua/>.[Search in Google Scholar](#)
40. Tochilina, V. O. 2009. *Markets of the Real Sector of the Economy of Ukraine: Structural and Institutional Analysis*. Kyiv: IEP NAS of Ukraine.[Search in Google Scholar](#)
41. Tsap, M. V. 2018. "Essential Characteristics of the Import Substitution Process and its Role in Socio-Economic Development." *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University* 18 (3): 118–22.[Search in Google Scholar](#)
42. Yakubovsky, M. M. 2012. "The Domestic Market as a Mirror of the Problems of Ukrainian Industry." *Economy of Ukraine* 8: 4–15.[Search in Google Scholar](#)
43. Yaroshenko, O. M., N. M. Vapnyarchuk, S. V. Lozovoi, G. O. Yakovleva, and O. A. Yakovlyev. 2018a. "General-compulsory Medical Insurance: World Experience." *Journal of Advanced Research in Law and Economics* 9 (5): 1829–38, [https://doi.org/10.14505//jarle.v9.5\(35\).38](https://doi.org/10.14505//jarle.v9.5(35).38).[Search in Google Scholar](#)
44. Yaroshenko, O. M., O. V. Moskalenko, A. M. Sliusar, and N. M. Vapnyarchuk. 2018b. "Commercial Secret as an Object of Labour Relations: Foreign and International Experience." *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues* 21 (1).[Search in Google Scholar](#)
45. Zhalilo, Y. A. 2006. "Problems of Formation of Modern Principles of Import Substitution Policy in Ukraine." *Strategic Panorama* 1: 102–11.[Search in Google Scholar](#)